

**JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH**  
**ZEMĚDĚLSKÁ FAKULTA**

Studijní program: N4106 Zemědělská specializace

Studijní obor: Pozemkové úpravy a převody nemovitostí

Katedra: Katedra krajinného managementu

Vedoucí katedry: doc. Ing. Pavel Ondr, CSc.

**DIPLOMOVÁ PRÁCE**

**Vyhodnocení změn půdní držby a využití území ve vybrané lokalitě**

Vedoucí diplomové práce: Ing. Jana Moravcová, Ph.D.

Konzultant diplomové práce: Ing. Jiří Pečenka, Ph.D.

Autor diplomové práce: Bc. Petra Škodová

České Budějovice, 2018

JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH  
Zemědělská fakulta  
Akademický rok: 2017/2018

## ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Bc. Petra ŠKODOVÁ**  
Osobní číslo: **Z15345**  
Studijní program: **N4106 Zemědělská specializace**  
Studijní obor: **Pozemkové úpravy a převody nemovitostí**  
Název tématu: **Vyhodnocení změn půdní držby a využití území ve vybrané lokalitě**  
Zadávající katedra: **Katedra krajinného managementu**

### Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

Teoretická část.  
Historie půdní držby na území České republiky.  
Faktory ovlivňující půdní držbu v České republice.  
Současné využití území v České republice.  
Praktická část.  
Výběr vhodné lokality.  
Charakteristika vybrané lokality.  
Historie půdní držby ve vybrané lokalitě.  
Současná půdní držba ve vybrané lokalitě.  
Zhodnocení vlivu změn v půdní držby na změny využití území.

Rozsah grafických prací: dle potřeby  
Rozsah pracovní zprávy: 50 stran textu  
Forma zpracování diplomové práce: tištěná/elektronická  
Seznam odborné literatury:


- CÍLEK, V., DRESLEROVÁ, D., HÁJEK, P., POKORNÝ, P., SÁDLO, J. 2005.** Krajina a revoluce: Významné přelomy ve vývoji kulturní krajiny Českých zemí. Malá Skála. 256 s.
- JUŘÍK, P. 2008.** Jihočeské dominium: Rožmberkové, Eggenbergové, Schwarzenbergové a Buquoyové v jižních Čechách. Praha: Libry. 978-80-7277-359-6.
- KUTHAN, J. 1982.** Jižní Čechy: krajina, historie, umělecké památky. Praha: Orbis.
- LAMBIN, E. F., GEIST, H. J. 2006.** Land-Use and Land-Cover Change. Berlin: Springer. ISBN 978-3-540-32201-6.
- LÖW, J., MÍCHAL, I. 2003.** Krajinný ráz. Kostelec nad Černými lesy: Lesnická práce. 551 s. ISBN 80-86386-27-9.
- SKLENÍČKA, P. 2003.** Základy krajinného plánování. Praha: Naděžda Skleničková. 321 s. ISBN 80-903206-1-9.
- SÝKORA, J. 2002.** Územní plánování vesnic a krajiny. Praha: České vysoké učení technické v Praze, Vydavatelství ČVUT. 226 s. ISBN 80-01-02641-8.

Vedoucí diplomové práce: **Ing. Jana Moravcová, Ph.D.**  
Katedra krajinného managementu


Konzultant diplomové práce: **Ing. Jiří Pečenka**  
Katedra krajinného managementu

Datum zadání diplomové práce: **16. dubna 2018**

Termín odevzdání diplomové práce: **30. dubna 2018**

  
prof. Ing. Miloslav Šoch, CSc., dr. h. c.  
děkan

**JIHOČESKÁ UNIVERZITA**  
**V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH**  
**ZEMĚDĚLSKÁ FAKULTA**  
studijní oddělení  
Studentská 1898, 370 05 České Budějovice

  
doc. Ing. Pavel Ondr, CSc.  
vedoucí katedry

V Českých Budějovicích dne 16. dubna 2018

### **Prohlášení**

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své diplomové práce, a to – v nezkrácené podobě – v úpravě vzniklé vypuštěním vyznačených částí archivovaných zemědělskou fakultou – elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

V Českých Budějovicích, dne 19. 4. 2018.

.....

*„Člověk stále ovládá přírodu, což se na tak malé planetě, jakou je naše Země, může nakonec projevit naopak větší závislostí člověka na přírodě.“*

*Norbert Wiener*

## **Poděkování**

Ráda bych poděkovala vedoucí diplomové práce Ing. Janě Moravcové, Ph.D. a konzultantovi Ing. Jiřímu Pečenkovi, Ph.D. za odborné vedení, ochotu a cenné připomínky, které přispěly ke zpracování této diplomové práce. Dále bych chtěla poděkovat za zajímavé téma, které jsem si u nich mohla vybrat. Také bych velice ráda ocenila jejich milý přístup, díky kterému nebyla diplomová práce psána pod nátlakem. Ráda bych poděkovala za prostor, který mi byl poskytnut k promýšlení tématu a potřebný čas do jejího odevzdání.

Dále patří velké poděkování mé rodině a přátelům za nesmírnou podporu a trpělivost během celého mého studia. Děkuji bratrově Mgr. Janu Škodovi, za profesionální IT poradenství, které mě bylo nezištně, ochotně, ve dne, v noci poskytováno. Zvláštní poděkování pak patří mé matce, Ing. Stanislavě Škodové, za schovívavost a porozumění při celém mém studiu, jakož i za obrovskou psychickou, a především finanční podporu, které výrazně ulehčily a zpříjemnily celé mé studium. V neposlední řadě děkuji přítelovi Ing. K. Hadovi za rady a odborné zkušenosti, které mně s ochotou a trpělivostí předává a zároveň i za možnost odpočinku a uvolnění s ním v těchto náročných dnech.

## **Anotace**

Tato diplomová práce s názvem „Vyhodnocení změn půdní držby a využití území ve vybrané lokalitě“, je rozdělena na teoretickou a praktickou část. V úvodní části je sepsána literární rešerše, seznamující s problematikou půdní držby v České republice. V rešerši je komplexní přehled historických evidencí půdní držby, spolu s hlavními historickými událostmi a mezníky ovlivňujícími půdní vlastnictví. Zvláštní pozornost je zde navíc věnována stabilnímu katastru, ze kterého vychází praktická část této práce. Nedílnou součástí rešerše je rozebraný aktuální land use ČR s faktory, jež ho ovlivňují. Druhá část práce je věnována katastrálnímu území Roupov, kde je provedena kompletní analýza a srovnání historického a současného land use, společně s porovnáním vlastnických vztahů a vyhodnocením jejich vzájemné analogie v rámci časového rozestupu mezi jednotlivými obdobími. Prezentovány jsou zde vlastní mapové výstupy, tabulky a grafy. Výrazná pozornost byla v závěru práce věnována identifikaci možných příčin, způsobujících změny využití území a srovnání půdního vlastnictví.

**Klíčová slova:** využití území, půdní držba, krajina, analýza území, katastr, pozemkové reformy, vlastnictví

## **Abstract**

This diploma thesis called "Assessment of changes in land tenure and land use in selected locality" is divided into a theoretical and practical part. In the first part, there is written a literary research, introducing the issue of land tenure in the Czech Republic. In the research, there is a comprehensive overview of historical registers of land tenure, coupled with major historical events and milestones affecting land ownership. Particular attention is paid here to the stable cadastre, from which is the practical part of this work based. An integral part of the research is the analysis of current land use of the Czech Republic, with the factors influencing it. The second part is devoted to the cadastral territory of Roupov, where a complete analysis and comparison of historical and current land use is made, together with comparison of ownership relations and evaluation of their mutual analogy within the time span between periods. Here are presented own map outputs, tables and charts. At the end of the thesis, attention was focused on identification of possible causes, causing changes in land use and comparison of land ownership.

**Key words:** land use, land tenure, land, land analysis, cadastre, land reform, ownership

## Obsah

<b>1. ÚVOD</b> .....	<b>10</b>
<b>2. LITERÁRNÍ REŠERŠE</b> .....	<b>11</b>
2.1 HISTORIE EVIDENCE PŮDNÍ DRŽBY NA ÚZEMÍ ČESKÉ REPUBLIKY .....	11
2.1.1 První berní rula .....	11
2.1.2 Druhá berní rula.....	12
2.1.3 Třetí berní rula – První tereziánský katastr rustikální .....	12
2.1.4 Čtvrtá berní rula – Druhý tereziánský katastr rustikální .....	13
2.1.5 Tereziánský katastr dominikální – Exaequatorium dominicale .....	13
2.1.6 Tereziánský katastr (tereziánská rektifikace katastru) .....	13
2.1.7 Josefský katastr.....	13
2.1.8 Tereziánsko-josefský katastr.....	15
2.1.9 Stabilní katastr.....	15
2.1.10 Reambulace stabilního katastru .....	18
2.1.11 Pozemková kniha.....	19
2.1.12 Pozemkový katastr .....	21
2.1.13 Jednotná evidence půdy .....	22
2.1.14 Evidence nemovitostí.....	23
2.1.15 Katastr nemovitostí .....	23
2.2 FAKTORY OVLIVŇUJÍCÍ PŮDNÍ DRŽBU V ČESKÉ REPUBLICE .....	26
2.2.1 Politické faktory – dekrety a pozemkové reformy .....	27
2.2.2 Ekonomické faktory – vliv dotací a financování.....	32
2.3 SOUČASNÉ VYUŽITÍ ÚZEMÍ V ČESKÉ REPUBLICE .....	33
<b>3. MATERIÁL</b> .....	<b>38</b>
3.1 CHARAKTERISTIKA VYBRANÉ LOKALITY .....	38
3.1.1 Klimatologická charakteristika .....	39
3.1.2 Fenologické poměry území .....	39
3.1.3 Hydrologická charakteristika .....	39
3.1.4 Geologické a půdní poměry .....	40
3.1.5 Pedologie .....	40
3.1.6 Popis území.....	41
3.1.7 Hospodářské využití území .....	41
3.1.8 Dopravní systém .....	42
3.1.9 Poměry v oblasti vod.....	42
3.1.10 Krajina a příroda.....	43



<b>4. METODIKA</b> .....	<b>44</b>
4.1 CÍL PRÁCE .....	44
4.2 ZPRACOVÁNÍ LITERÁRNÍ REŠERŠE .....	44
4.3 VÝBĚR VHODNÉHO KATASTRÁLNÍHO ÚZEMÍ .....	45
4.4 TVORBA MAPOVÝCH PODKLADŮ .....	45
4.5 ANALÝZA VLASTNICKÝCH VZTAHŮ .....	46
4.6 ANALÝZA VYUŽITÍ ÚZEMÍ .....	46
4.7 TVORBA MAPOVÝCH VÝSTUPŮ .....	47
<b>5. VÝSLEDKY A DISKUZE</b> .....	<b>48</b>
5.1 ANALÝZA VYUŽITÍ ÚZEMÍ VE VYBRANÉ LOKALITĚ .....	48
5.1.1 <i>Orná půda</i> .....	49
5.1.2 <i>Les</i> .....	50
5.1.3 <i>Trvalý travní porost</i> .....	50
5.1.4 <i>Zastavěná plocha a nádvoří</i> .....	50
5.1.5 <i>Ovocný sad</i> .....	51
5.1.6 <i>Vodní plocha</i> .....	51
5.1.7 <i>Zahrada</i> .....	52
5.2 SHRNUTÍ ANALÝZY VYUŽITÍ ÚZEMÍ.....	52
5.3 OBJEKTIVNÍ POROVNÁNÍ ZMĚN VE VYUŽITÍ ÚZEMÍ .....	59
5.4 ANALÝZA PŮDNÍ DRŽBY VE VYBRANÉ LOKALITĚ .....	62
5.4.1 <i>Historická půdní držba</i> .....	62
5.4.2 <i>Současná půdní držba</i> .....	64
5.5 ZHODNOCENÍ VLIVU ZMĚN PŮDNÍ DRŽBY NA ZMĚNY VYUŽITÍ ÚZEMÍ.....	72
<b>6. ZÁVĚR</b> .....	<b>73</b>
<b>7. SEZNAM OBRÁZKŮ, GRAFŮ A TABULEK</b> .....	<b>74</b>
<b>8. PŘEHLED POUŽITÝCH ZDROJŮ A LITERATURY</b> .....	<b>75</b>
8.1 LITERÁRNÍ ZDROJE.....	75
8.2 ELEKTRONICKÉ ZDROJE.....	79

## 1. Úvod

Půda patří mezi nejcennější přírodní bohatství naší země. Poskytuje životní prostředí organismům a umožňuje růst rostlinám. Půda je zásobárna důležitých látek, živin a je nezbytná pro funkci všech přírodních ekosystémů. Půdní fond nám zajišťuje obživu, ale i prostor pro stavby obydlí, průmyslu, rekreace nebo cest.

Člověk svojí činností půdu již po staletí ovlivňuje a přetváří. Naše nezodpovědné zásahy tak můžou i v poměrně krátké době půdní potenciál devastovat, až zcela zničit. Proto je potřeba věnovat nesmírnou pozornost právě půdní držbě a způsobu nakládání s půdou samotnou. Právě změny půdní držby a využití území pozitivně či negativně proměňují ekologickou stabilitu a odrážejí vývoj naší společnosti.

Postoje a názory ke změnám ve využití území se ve světě stále mění a vyvíjejí podle nových výzkumů, myšlenek i zkušeností z minulých let. Změny v krajinné struktuře přitom leckdy způsobují vážnější environmentální následky, než jsme schopni předem domýšlet. Je nutné mít na vědomí, že pouze citlivým a uvědomělým zacházením s půdou je možné budovat trvale udržitelné hospodaření v krajině a zajistit tak úrodnou půdu, kterou budeme moct předat následujícím generacím.

## 2. Literární rešerše

### 2.1 Historie evidence půdní držby na území České republiky

Pozemkové evidence sloužily především jako podklad pro daňové účely a jako technický podklad pro evidenci práv k nemovitostem. Základním charakteristickým rysem evidencí půdní držby je, že byly vždy konstituovány právním přepisem, dříve císařskými patenty, později zákony.

V období feudalismu byly daně z půdy prakticky jediným zdrojem pravidelných příjmů do státní pokladny. Od počátku existence státního uspořádání na našem území je tedy patrná snaha o evidování pozemků, podléhajících vybírání daně. Již v roce 1022 zavedl český kníže Oldřich vybírání daně z lánu a vytvořil tak první pozemkovou evidenci. Tato evidence byla sestavována na základě doznání vrchností o počtu selských usedlostí na jejich panstvích. Zdanění v té době podléhala tedy pouze půda poddanská. Velikosti pozemků byly odhadovány a měrnou jednotkou byl lán (CAFOUREK, 2001).

Držebnosti poddaných a jejich práva a povinnosti si vrchnost dávala až do roku 1650 zapisovat do knih zvaných urbáře. Pozemky připsané v urbářích byly nazvány pozemky urbárními, rustikálními, či kontribuentními. Naopak pozemky vrchnosti se nazývaly panské, dominikální anebo dvorské, tyto pozemky nebyly až do roku 1706 podrobeny žádné dani (PEŠL, 2001).

Na následujících stranách je uveden stručný přehled katastrů (to jest přehledných soustavných popisů zvláštních vlastností, osob, věcí nebo práv, zejména pak soupisů pozemků), a to od počátků berních evidencí, až do dnešní doby.

#### 2.1.1 První berní rula

Po Třicetileté válce (1618–1648) se díky válečným nákladům a značné hospodářské devastaci území výrazně zvýšily požadavky na vyšší daně. To vedlo k postupnému zpřesňování daňových podkladů tak, aby daně odpovídaly skutečně možným výnosům z půdy. V roce 1650 bylo tedy císařským patentem rozhodnuto o věcnějším vyměřování daně, přičemž daň byla nadále vybírána jen z poddanských statků nebo z pozemků ve vlastnictví ostatních „svobodných

občanů“ (měšťanů, farářů, mlynářů apod.). Půda šlechty zůstávala od daně stále osvobozena.

V letech 1653–1656 tedy vznikl z přiznání jednotlivých držitelů elaborát, který je znám jako první berní rula (1. rustikální katastr). Evidence platila v letech 1656–1684, rozlišovala půdu zemědělskou a neobdělávanou a jakost půdy dobrou, prostřední a špatnou. Základní jednotkou byl takzvaný „osedlý“ (to jest 1 sedlák), obdělávající 80 korců půdy na rovině, 40 korců v horách, 1 korec = přibližně 800 čtverečních sáhů, cca 2 877 m<sup>2</sup>. Plošnou jednotkou pak byla „osedlost“ (BUMBA, 2007).

Berní rula se skládala z několika svazků, přičemž veškerá sepsaná půda zahrnovala pouze necelých 18 % celkové rozlohy Čech (FÁBRY A DROBNÍK, 1983).

### *2.1.2 Druhá berní rula*

V letech 1674–1683 byl první rustikální katastr revidován a doplněn. Tento katastr se nazýval jako druhá berní rula (2. rustikální katastr). Katastr sloužil zejména ve sporech, jako rozhodující podklad, má-li být pozemek počítán mezi statky dominikální nebo rustikální. Evidence platila až do roku 1748.

Všechny katastry, vedené do této doby, se vyznačovaly jednou společnou vlastností. Výměry se v terénu odhadovaly, tudíž ani neexistoval žádný měřický operát (PEŠL, 2001).

### *2.1.3 Třetí berní rula – První tereziánský katastr rustikální*

V roce 1706 bylo rozhodnuto sněmem Českého království zdanit jak pozemky rustikální, tak pozemky dominikální. Pozemkové daně z panských statků byly vyměřeny na základě vlastního přiznání výnosů z pozemků.

Roku 1749 tedy vstoupila v platnost třetí berní rula, takzvaný první tereziánský katastr rustikální. Jeho sepsaná půda zahrnovala téměř 26 % celkové rozlohy Čech. Každý zájemce mohl do tohoto katastru nahlédnout a do 3 let k němu podávat námítky a připomínky. První tereziánský katastr rustikální se liší od

předchozích katastrů v tom, že již došlo k prvnímu částečnému zaměrování pozemků v terénu (BUMBA, 2007).

#### *2.1.4 Čtvrtá berní rula – Druhý tereziánský katastr rustikální*

Cafourek (2001) udává, že byla poté v roce 1749 vyhlášena generální vizitace rustikální půdy, která měla vést ke spravedlivějšímu zdaňování. Porovnáním stavu katastru se skutečným stavem došlo jen k nepatrným změnám. Výsledkem tohoto opatření byla čtvrtá berní rula, tzv. druhý tereziánský katastr rustikální z roku 1757.

#### *2.1.5 Tereziánský katastr dominikální – Exaequatorium dominicale*

Nové daňové potřeby přispěly k zavedení nových příznávacích listů pro statky dominikální, aby byla vyrovnána pozemková daň, a to dle počtu pozemků a plochy půdy jednotlivých vrchností. V těchto příznáních měly být uvedeny veškeré úhory, vinice, chmelnice, sady, pastviny, zelinářské zahrady i lesy. Šetření panského majetku bylo ukončeno roku 1756 a výsledný elaborát je znám pod názvem *Exaequatorium dominicale* („panské vyrovnání“), platný od roku 1757. Tento elaborát tvořil základ pro tereziánský katastr dominikální (PEKÁREK A PRŮCHOVÁ, 2003).

#### *2.1.6 Tereziánský katastr (tereziánská rektifikace katastru)*

Rustikální tereziánský katastr spolu s tereziánským katastrem dominikálním, tvořily úplný a velký katastr všech pozemků a statků, a to jak statků rustikálních, tak i dominikálních. Tento katastr se pak souhrnně nazýval katastrem tereziánským aneb tereziánskou rektifikací katastru (BĚLINA, 1993).

V českých zemích se jedná o první katastr zahrnující veškerou půdu. Katastr neměl mapy, jednalo se pouze o seznamy pozemků a statků (PEŠL, 2001).

#### *2.1.7 Josefský katastr*

Katastr Josefský byl zaveden patentem z 20. 4. 1785 o reformě daně pozemkové a vyměření půdy. Jedná se o první katastr, založený na výsledcích hrubého měření a nikoli na základě pouhého doznání. Josefský katastr byl na rozdíl

od předchozích katastrů vyhotoven pro jednotlivé obce, kde byly všechny úrodné pozemky, dominikální i rustikální, zaměřeny. U pozemků se určila výměra a následně se vypočítával hrubý výnos každého pozemku dle jeho úrodnosti (FÁBRY A DROBNÍK, 1983).

Každá obec byla rozdělena na menší celky, takzvané pozemkové tratě a hony. Každá trať byla zaměřena a samostatně zobrazena na náčrtech zvaných „brouillonů“. Jednotlivé pozemky byly označeny číslem. Pro určování polohy jednotlivých bodů se používala metoda měřického stolu (CAFOUREK, 2001).



*Obr. č. 1 – Zeměměřič za měřickým stolem (<http://www.cuzk.cz/Katastr-nemovitosti/O-katastru-nemovitosti/Historie-pozemkovych-evidenci>)*

Zaměřovaly se jen obdělávané pozemky, jejichž výměry byly určeny z polních délek (délka a šířka pozemku). Při snaze o zrychlení a zlevnění prací si menší, poddanské pozemky měřili sami sedláci pod dohledem panských úředníků, zatímco šlechtická půda, lesy, bažiny, velké rybníky a nepravidelné pozemky měřili inženýři a geometři. Vlastní měření se provádělo primitivními metodami, za pomoci provazců a měřických řetězců. Plochy se pak vypočítávaly rozdělením obrazců na jednoduché geometrické tvary. Jednalo se o primitivní a ukvapené měření, bez geodetických základů, nezajišťující spolehlivé výsledky. Měření, i se všemi pracemi na písemném operátu, skončilo 4 roky po vydání patentu a vznikl tím výsledný elaborát znám jako Josefský katastr (BUMBA, 2007; CAFOUREK, 2001).

Pro každou tehdejší „katastrální obec“ byly vyhotoveny seznamy, takzvané fassovní knihy, kde byly popsány polohy a názvy pozemkové tratě, spolu s čísly pozemků, jmény majitelů a výměrou pozemků. Celkový písemný operát obsahoval 6 066 fassovních knih. Většina tohoto operátu se bohužel nedochovala, zbylý elaborát je uložen ve státním archivu (BUMBA, 2007).

### 2.1.8 Tereziánsko-josefský katastr

Josefský katastr se setkal s obrovskou nevolí u šlechty, která si po jeho roční platnosti (1789–1790) vymohla opětovné zavedení tereziánského katastru. Tereziánský katastr však platil jen krátkou dobu, protože Josefský katastr ukázal velké nesprávnosti ve výměrách přiznaných v tereziánském katastru. Vláda měla zájem dostávat daně i z dříve zatajované půdy, proto byl krátce na to zaveden Tereziánsko-josefský katastr, kde byly převzaty výměry z Josefského katastru, spolu s ponecháním výhod pro šlechtu z *Exaequatorium dominicale*.

Nový katastr (Josefský katastr + *Exaequatorium dominicale*), zavedený v roce 1792, se stal podkladem pro založení nových Zemských desek a pro daňové předpisy. Katastr platil až do roku 1860, kdy vstoupil v platnost operát stabilního katastru (PEKÁREK A PRŮCHOVÁ, 2003).

### 2.1.9 Stabilní katastr

V r. 1817 byl vydán Františkem I. císařský patent o dani pozemkové a vyměření půdy. Podle patentu měly být podrobeny dani všechny pozemky bez ohledu na to, jsou-li tyto pozemky obdělávané a jedná-li se o půdu rustikální anebo dominikální. Jejím základem byl přesný soupis a geodetické zaměření veškeré půdy.

Patent obsahoval přesná ustanovení. Pro každou obec se zhotoví samostatná mapa, ve které bude zobrazen celý rozsah obce a jednotlivých pozemků, lišících se kulturou a vlastnictvím, s udaným tvarem i velikostí v příslušném měřítku, dle skutečnosti. Dále bylo uvedeno, že měřické práce budou provedeny civilními či vojenskými geometry. Katastr byl nazván stabilním, pro svou důkladnost a představu, že bude navždy sloužit svému účelu.

Stabilní katastr byl nově založen na vědeckých základech velkoměřítkového mapového díla, pro jehož zobrazení bylo zvoleno Cassini-Soldnerovo nekonformní transverzální válcové zobrazení a systém pravoúhlých souřadnic s počátky v trigonometrických bodech Gusterberg (pro Čechy) a Svatý Štěpán (pro Moravu). Jako jeho základ bylo zvoleno sáhové měřítko 1 : 2 880 (CAFOUREK, 2001).

Tento katastr rozlišoval pozemky dani podrobené (plodná půda) a pozemky od daně osvobozené (neplodná půda, veřejné cesty, řeky a potoky, kostely, kaple a hřbitovy). Do kategorie půdy plodné patřily pole, louky, pastviny, zahrady, sady, vinice, lesy a takzvané partifikáty, což byly pozemky využívané k jiným účelům než zemědělským nebo lesnickým, které měly být zdaněny podle porovnání se sousedními pozemky – partifikací (jednalo se o zastavěné plochy, lomy, soukromé cesty a dráhy).

Instrukce k provádění zemského vyměřování byla vydána dne 28. 2. 1824, na jejímž základě začaly probíhat veškeré měřické práce. Nejprve byla provedena trigonometrická triangulace, to jest pokrytí celé monarchie souvislou sítí trojúhelníků, která navazovala na vojenskou trigonometrickou síť I. a II. řádu a dále ji zhušťovala tak, že na každou čtvereční míli připadaly tři body určené početně. Trigonometrickou triangulační síť zřídili vybraní nižší důstojníci, nesoucí oficiální titul „trigonometr“. Na určení obecní hranice byl zemskou komisí vybrán „geometr pro popis obecních hranic“, za podrobné měření pak byl odpovědný „geometr pro podrobné vyměřování“, jehož úkolem bylo vyměřit a vypočítat výměry všech pozemků a vykreslit originální mapu. Hranice všech pozemků byly řádně vyšetřeny a označeny za účasti jejich držitelů. Kontroly mapování prováděli „mapový inspektoři“, podávající zprávy zemské komisi (BOGUSZAK A CÍSAŘ, 1961).

Podrobné měření bylo ve většině případů realizováno grafickým protínáním (metodou měřického stolu), originální mapy tedy vznikaly přímo v terénu. Všechny zaměřené pozemky byly na vzniklé mapě očíslovány jako parcely. V Čechách probíhalo podrobné měření v letech 1826–1843, na Moravě v letech 1824–1836. Podrobné vyměřování v českých zemích trvalo celkem 17 let. Stabilní katastr vstoupil v Čechách v platnost v roce 1860 (EBEL, 2004).

Toto přesné měření dalo pevný podklad ke vzniku velkého souboru operátů – písemných a měřických, dohromady tvořící operát stabilního katastru:

- a) Měřický operát – mapový výstup geometrického zaměření a zobrazení všech pozemků. Tento operát tvořila barevná katastrální mapa a indikační skici (příruční mapy). Jednalo se o kopie katastrální mapy nalepené na tvrdý karton, se kterými se pracovalo přímo v terénu. Pozemkové parcely byly označovány v mapách červenými parcelními čísly, stavební parcely černými.



- b) Písemný operát – soupis všech pozemků a jejich vlastníků. Písemný operát tvořily: parcelní protokoly pozemkových a stavebních parcel, spolu s parcelními čísly, s uvedením výměr, kultur, čísel mapových listů, názvem pozemkových tratí, dále obecní výkazy druhů kultur, rejstříky držitelů a pozemnostní archy (seznamy všech parcel v držení jednoho majitele).
- c) Vceňovací operát – druhové a bonitní rozdělení pozemků. Zde bylo udáno rozdělení pozemků dle kultur a pěstovaných plodin, zařídění pozemků do jakostních tříd, zjištění čistého výnosu a stanovení pozemkové daně.

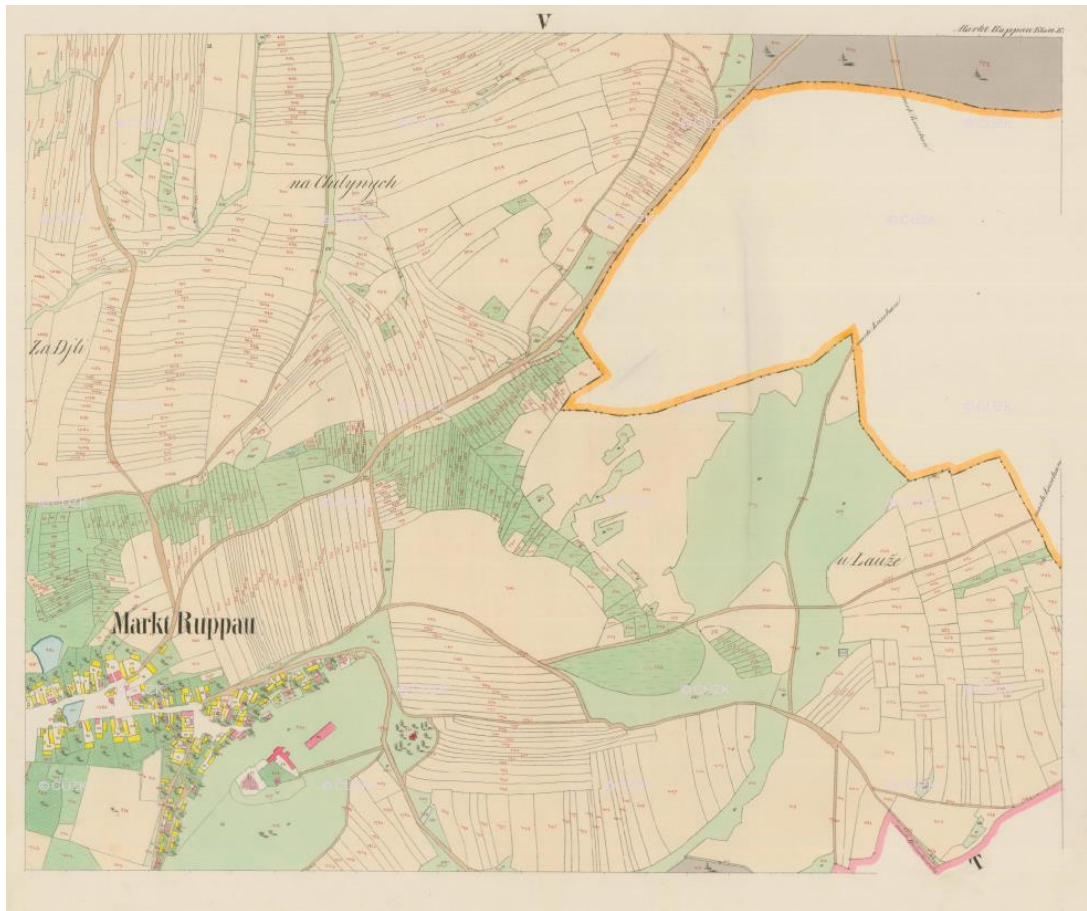


Obr. č. 2 – Indikační skica obce Roupov (poskytl Ústřední archiv zeměměřictví a katastru Praha)

Mapování pro účely stabilního katastru na našem území poprvé plošně a relativně přesně zachytilo reálnou podobu a rozložení pozemkové držby. Potřeba vyjádřit přesnou hodnotu pozemků pro účel pozemkové daně vedla k velmi jemnému rozlišení pokryvu krajiny, způsobu jejího užívání a obhospodařování. Celkově byly mapy vyhotoveny ve více výtiscích. Jeden z podkladů byl použit pro následné reambulace. Do tohoto podkladu byly změny indikovány přímo v terénu – jednalo se o takzvané indikační skici, další výtisk patřil vrchnosti, nebo byl

přílohou veřejných knih. Nejdůležitější kopií byl povinný císařský otisk, který byl určen pro archivaci (CAFOUREK, 2001).

Císařské povinné otisky („Kaiserpflichtexemplar“) byly archivovány v Centrálním archivu pozemkového katastru ve Vídni. Po vzniku samostatné Československé republiky byl měřický elaborát s císařskými otisky map stabilního katastru pro naše území převezen z Vídně do Prahy a dnes je díky tomu většina map uložena v Ústředním archivu zeměměřictví a katastru (BOGUSZAK A CÍSAŘ, 1961).



*Obr. č. 3 – Císařský otisk obce Roupov (poskytl Ústřední archiv zeměměřictví a katastru Praha)*

#### *2.1.10 Reambulace stabilního katastru*

Stabilní katastr však stárnul podstatně rychleji, než se předpokládalo. Nebylo zajištěno systematické obnovování měřického operátu, a tak se brzy evidovaný stav začal rozcházet se skutečným. Z tohoto důvodu bylo zákonem č. 88/1869 Říšského

zákoníku nařízeno jeho jednorázové doplnění, tzv. reambulace stabilního katastru. Reambulace probíhala v letech 1869–1881. Bylo třeba mapu doplnit změnami, vzniklými v Čechách za 26 až 43 let. Práce však byly prováděny ve velkém spěchu, málo vyškolenými pracovníky a tím kvalita původního díla značně utrpěla. S negativními důsledky znehodnocení původního díla se katastr nemovitostí potýká dodnes (EBEL, 2004; BUMBA, 2007).

#### *2.1.11 Pozemková kniha*

Výsledky reambulovaného katastru měly zároveň sloužit k založení nových pozemkových knih. Stávající pozemkové knihy stabilního katastru nevyhovovaly potřebám soudním ani občanským. Tyto držebnostní knihy neudávaly dostatečně přesně a podrobně jednotlivé části knihovního tělesa, zapsaného pod jednou knihovní vložkou, na jednom listu hlavní knihy držebnostní; čili z jakých konkrétních pozemků se knihovní těleso skládá. Dále tyto knihy neobsahovaly, jaká práva a povinnosti jsou s knihovním tělesem spojena (BUMBA, 2007). Doposud se udávalo např.: „usedlost čp. 45 v Roupově“ bez výčtu jednotlivých parcel.

Z tohoto důvodu byl vydán zákon 95/1871 říšského zákoníku, o zavedení obecného zákona o pozemkových knihách (Obecný knihovní zákon). Pro Čechy byl zemský zákon vydán dne 5. 12. 1874. Založení nových pozemkových knih bylo svěřeno předsedům soudu a mělo se v jednotlivých obcích zahájit po dokončení reambulace.

Do pozemkových knih se začaly zapisovat všechny nemovitosti a všechna práva, která byla rovna nemovitým věcem. Z knih byl vyloučen pouze veřejný statek (cesty, náměstí, návsi, vodní toky, ...) a nemovitosti zapsané v horních a železničních knihách.

Pozemková kniha měla tři základní části:

- A) Hlavní knihu
- B) Sbíрку listin
- C) Mapy pozemkových knih (SOUČEK, 2001).

Hlavní kniha, vedená pro každé katastrální území, se skládala z jednotlivých knihovních vložek. Do každé knihovní vložky se zapisovalo jedno knihovní těleso a právní vztahy s ním spojené. Za knihovní těleso byla někdy považovaná jediná

nemovitost, obvykle však šlo o soubor, spojený osobou jednoho vlastníka. Každá knihovní vložka se dělila na tři samostatné části (listy A, B, C).

- List statkové podstaty (list A) – měl dva oddíly. V prvním se zapisovaly všechny nemovitosti tvořící knihovní těleso, podle parcelních čísel vedených v katastru (včetně kultury, čísel domů, popř. označením jiných staveb). V druhém oddílu se zapisovaly všechny změny knihovního tělesa, zejména služebnosti a věcná břemena.
- List vlastnický (list B) – udával vlastníka nemovitostí, způsob nabytí vlastnictví a jeho změny. V případě spoluvlastnictví se zde udával ideální spoluvlastnický podíl. Na tomto listu se dále zapisovala omezení vlastníků ve volnosti nakládání s majetkem (např. nezletilost, nesvéprávnost atd.).
- List závad (list C) – byl určen k zápisu věcných práv a závazků, vázoucích na knihovním tělese (např. věcná břemena, zástavní práva, právo stavby, výměnek, právo zpětné koupě, ...)

Druhou podstatnou částí pozemkové knihy byla sbírka listin. Ta obsahovala všechny listiny, podle kterých byly prováděny zápisy do pozemkové knihy, včetně geometrických plánů či snímků z katastrální mapy se zákresem změn. Sbírkou listin byly vedeny pro každou obec.

Mapy pozemkových knih se udržovaly pomocí zákresů na základě ohlašovacího listu. Mapou knihy pozemkové byla kopie katastrální mapy, sloužící k tomu, aby ukazovala polohu a tvar jednotlivých parcel v knihovních tělesech. Osobní rejstříky zde obsahovaly abecední seznam všech vlastníků a jiných oprávněných, s odkazem na číslo knihovní vložky. V reálných rejstřících pak byly seřazeny všechny parcely, vyskytující se v daném katastrálním území (BOGUSZAK A CÍSAŘ, 1961; PEŠL, 2001).

Zápisy v pozemkových knihách měly konstitutivní charakter, právo se tedy nabývalo až vkladem (intabulací) do pozemkové knihy. Zápisy byly trojího typu:

- a) Vkladem (intabulací) – zápis, jímž se právo nabývalo, převádělo, omezovalo anebo rušilo.
- b) Záznamem – zápis s prozatímní platností, kdy se po odstranění určitých nedostatků stal záznam vkladem bezpodmínečným.

- c) Poznámkou – ty byly určeny pouze k tomu, aby se jimi zajistily určité skutečnosti, práva se však poznámkami nenabývala.

Zápisy v pozemkové knize byly vždy přehledné, srozumitelné a zejména průkazné. Podávaly úplný přehled, neplatné či zrušené zápisy se neškrtyly, pouze červeně podtrhávaly. Pozemková kniha si tak získala vysokou důvěru u veřejnosti a stala se spolehlivým právním nástrojem ochrany práv vlastníků i věřitelů.

Zásady vedení pozemkových knih platily až do roku 1950, kdy došlo k zásadním změnám v občanském zákoníku. Byl zrušen zápis vkladem – intabulací a vlastnictví se nabývalo smlouvou, popř. ze zákona či úředním výrokem. I když nebyla výslovně zrušena povinnost zápisu do pozemkových knih, neměly nadále zápisy konstitutivní charakter a veřejné knihy začaly pozbývat na své úplnosti. Vlastnictví pak bylo třeba prokazovat původními listinami. K úplnému zrušení pozemkových knih došlo vydáním zákona č. 22/1964. Sb., o evidenci nemovitostí (SOUČEK, 2001).

#### *2.1.12 Pozemkový katastr*

V roce 1918 na našem území vznikl nový samostatný státní útvar – Československá republika – zahrnující Čechy, Moravu, Slezsko, Slovensko a Zakarpatskou Ukrajinu. V každé této části do tehdejší doby platila jiná pravidla pro evidování nemovitostí a bylo potřeba tuto různorodost evidencí sjednotit. Na základě zákona č. 177/1927 Sb. o pozemkovém katastru a jeho vedení (katastrální zákon) byl zřízen nový pozemkový katastr (ZEMAN, 2013).

Zákon o pozemkovém katastru převzal hlavní zásady ze stabilního katastru. Byl složen z několika částí: z měřického operátu (mapy), operátu písemného, dále ze sbírky listin a z úhrnných výkazů. Měření v pozemkovém katastru bylo prováděno na přesných geodetických základech a mapy se vyhotovovaly v dekadickém měřítku. Mapy pozemkového katastru byly vedeny dle příslušného katastrálního území a byl v nich použit souřadnicový systém S-JTSK (PEKÁREK A PRŮCHOVÁ, 2003).

Na počátku 50. let vznikl nový zákon č. 141/1950 Sb., občanský zákoník, který představoval zásadní změny evidence nemovitostí v katastru a ve vedení pozemkových knih. Byl zrušen intabulační princip zápisu a pro vznik, změnu

a zánik vlastnických a jiných věcných práv k nemovitostem stačilo pouze doložení smlouvy a změna práv již nebyla vázaná na zápis do veřejné knihy.

Vzhledem k rozsáhlým změnám v daňové soustavě ztratil pozemkový katastr, sloužící původně s pozemkovými knihami také k ochraně soukromého vlastnictví a k daňovým účelům, svůj původní význam a využití. Jeho vedení postupně ustávalo. Samotný katastrální zákon zrušen nebyl, používal se do roku 1956, byl však modifikován dalšími právními předpisy. Zákon č. 177/1927 Sb., katastrální zákon byl zrušen až zákonem č. 46/1971 Sb., o geodézii a kartografii (BUMBA, 2007).

### *2.1.13 Jednotná evidence půdy*

Od roku 1956 byla na základě Usnesení vlády č. 192 založena takzvaná Jednotná evidence pozemků (zkratka „JEP“). Tehdejší nově vytvořené Ústřední správě geodézie a kartografie a jejím orgánům bylo uloženo, zajistit výměry pozemků a jejich kultury a vybudovat základní technické podklady pro JEP.

Úkolem JEP bylo poskytovat údaje k řádnému hospodaření s půdním fondem, k rozšiřování plochy orné půdy a ke zvyšování zemědělské výroby. Jednotná evidence půdy byla tedy na rozdíl od pozemkového katastru a veřejných knih orientována pouze na skutečné užívání půdy, čili neevidovala vztahy vlastnické. Vztahy užívací se evidovaly na tzv. evidenční listy. U JEP tedy nebylo možné nijak prokazovat vlastnické a jiné právní vztahy k nemovitostem. Evidence byla složena z měřického a písemného operátu. Její vytvoření nebylo na rozdíl od předchozích evidencí vázáno vznikem žádného zákona, ale bylo pouze přijato usnesením vlády (PEŠL, 2001).

Z důvodu neodborného vedení však docházelo ke značným nepřesnostem. Měření v JEP probíhalo jen v nejnútnejších případech (nešlo-li využít předešlých podkladů) a to co nejjednoduššími metodami bez jakýchkoli stanovených mezí přesnosti. Díky tomu docházelo k rozdílům mezi evidencí a skutečným stavem. Tyto nepřesnosti neodstranila ani pozdější revize a JEP tak vnesla, i díky nerespektování vlastnických stavů, velké problémy a nepřesnosti do následujících evidencí (SKLENIČKA, 2003).

#### *2.1.14 Evidence nemovitostí*

V roce 1964 byl přijat zákon č. 22/1964 Sb., o evidenci nemovitostí, stanovující povinnost doplnit JEP i o vybrané vlastnické vztahy s využitím zápisů v pozemkové knize, za součinnosti vlastníků a přímého šetření v obcích. Předmětem této evidence byly veškeré nemovitosti a ostatní údaje o nich na celém území Československa. Tímto zákonem se plně zrušily zápisy do pozemkových knih. Důležitou vyhláškou k zákonu o evidenci nemovitostí byla prováděcí vyhláška č. 23/1964 Sb., Ústřední správy geodézie a kartografie. Evidenci nemovitostí pro jednotlivá katastrální území tak díky vyhlášce prováděli odborně vyškolení pracovníci (PEKÁREK A PRŮCHOVÁ, 2003).

Evidence nemovitostí se skládala z měřického operátu, z písemného operátu, ze sbírky listin a sumarizačních výkazů. Měřický operát byl tvořen pozemkovou mapou, mapou pracovní a evidenční. Písemný operát tvořil list vlastnický, evidenční list, výkaz změn, soupis parcel, seznam uživatelů a vlastníků a seznam domů. Dle zákona se v EN vyznačovaly nemovitosti s uvedením druhů pozemků, výměr a způsobu užívání. Dále se určovaly různé zákonem stanovené vlastnické vztahy (vlastnictví, právo trvalého užívání, právo osobního užívání, správa národního majetku apod.). Neevidovaly se pozemky, jejichž hranice nebyly v terénu znatelné (ZEMAN, 2013; PEŠL, 2001).

V evidenci došlo ke sloučení pozemkových katastrů a pozemkových knih. Zápis do evidence nemovitostí se prováděl na základě předložení rozhodnutí státních notářství, státních nebo správních orgánů. Údaje o nemovitostech byly v písemném operátu vedeny ručně až do 70. let. Změny se zapisovaly do výkazu změn, z nichž se potom přenášely do příslušných součástí operátu. V 80. letech byly všechny soubory již upraveny do databáze registru EN vedené v centrální databázi tehdejšího Geodetického ústavu (PEŠL, 2001).

#### *2.1.15 Katastr nemovitostí*

Obnovení demokratických politických poměrů v roce 1989 vedlo k zavedení nové evidence nemovitostí, odrážející podmínky právního státu. Byly zahájeny rozsáhlé privatizace a restituce majetku. Základní podmínkou úspěchu přitom byl

spolehlivě fungující katastr a pozemková kniha. Od 1. 1. 1993 tedy nabyly účinnosti zcela nové právní vztahy (PEŠL, 2001). Jednalo se o následující předpisy:

- Zákon č. 264/1992 Sb., kterým se mění občanský zákoník a některé další předpisy.
- Zákon č. 265/1992 Sb., o zápisech vlastnických a jiných věcných práv k nemovitostem.
- Zákon č. 344/1992 Sb., o katastru nemovitostí České republiky.
- Zákon č. 359/1992 Sb., o zeměměřických a katastrálních orgánech.

Státní správu katastru nemovitostí začaly vykonávat zákonem zřízené katastrální úřady.

V současné době oblast katastru nemovitostí upravují dva zákony, a sice zákon č. 256/2013 Sb., o katastru nemovitostí a zákon č. 359/1992 Sb., o zeměměřických a katastrálních orgánech, ve znění pozdějších předpisů. Prováděcími předpisy jsou pak příslušné vyhlášky:

- Vyhláška č. 357/2013 Sb., o katastru nemovitostí.
- Vyhláška č. 358/2013 Sb., o poskytování údajů z katastru nemovitostí.
- Vyhláška č. 359/2013 Sb., o stanovení vzoru formuláře návrhu na zahájení řízení o povolení vkladu (<https://www.cuzk.cz/Predpisy/Pravni-predpisy-v-oboru-zememerictvi-a-katastru.aspx>).

Nový katastr nemovitostí je soubor údajů o nemovitostech, zahrnující jejich soupis a popis a jejich polohové a geometrické určení. Jeho součástí je evidence vlastnických a jiných věcných práv a dalších, státem stanovených práv k těmto nemovitostem. Stručný přehled katastrálního operátu:

- 1) SGI (Soubor geodetických informací) – zahrnuje DKM, KMD nebo KM-D s geometrickým a polohovým určením hranic, přehledy čísel bodů v lokalitách, seznam souřadnic bodů podrobného bodového polohového pole a podrobných bodů polohopisu v katastrálních územích v S-JTSK, grafický přehled parcel, BPEJ atd.
- 2) SPI (Soubor popisných informací) – je veden v počítačové síti a obsahuje údaje o katastrálním území, údaje o parcele, vlastníkově, či jiném oprávnění apod. Z SPI se vytváří řada výstupů, např. rejstříky vlastníků



a jiných oprávněných, seznamy parcel KN, informace o parcelách, různé statistické údaje a další.

- 3) Souhrnné přehledy o půdním fondu – obsahují přehled o půdním fondu dle údajů KN. Tyto informace jsou každoročně publikované ve Statistické ročence půdního fondu vydávané ČÚZK.
- 4) Dokumentace výsledků šetření a měření – obsahuje výsledky zeměměřických činností v KN (v podrobném polohovém bodovém poli, při zjišťování průběhu hranic a podrobném měření, při obnově katastrálního operátu, podle dřívějších předpisů v bývalém pozemkovém katastru, JEP a EN).
- 5) Sbírká listin – obsahuje protokoly o vkladech, o záznamech, výkazy změn, smlouvy, rozhodnutí a jiné listiny, spisy, záznamy pro další řízení a případně protokoly o výsledku revize katastru.

Katastr nemovitostí tvoří ucelený, průběžně aktualizovaný informační systém o pozemcích, stavbách, bytech i nebytových prostorech. KN přinesl zásadní změnu v evidenci právních vztahů k nemovitostem a vrátil se k osvědčeným principům pozemkové knihy (BUMBA, 2007).

Zápisy týkající se práv k nemovitostem se do KN zapisují:

- a) Vkladem – má za následek vznik, změnu anebo zánik práva k nemovitostem. Předmětem vkladu jsou smlouvy (např.: o převodu vlastnictví, o zástavním a podzástavním právu, o věcném břemenu, o převodu bytu a nebytového prostoru apod.) Katastrální úřad pak zkoumá, zda listina obsahuje všechny zákonem stanovené náležitosti a vklad povoluje či zamítá.
- b) Záznamem – práva k nemovitostem nevznikají, nemění se ani nezánikají. Práva k nemovitostem existují nezávisle na zápisu do katastru nemovitostí. Předmětem jsou např.: věcná práva, která vznikla, změnila se anebo zanikla ze zákona, rozhodnutím státního orgánu atd.
- c) Poznámkou – kdy práva k nemovitostem nevznikají, nemění se a ani nezánikají. Má pouze signalizační charakter, pakliže je o nemovitosti zahájeno určité řízení, nebo má-li vlastník nemovitosti určité omezení dispozičních práv (KUBA A OLIVOVÁ, 2004).

Katastr nemovitostí je ze zákona veřejný a každý má právo do něj nahlížet a pořizovat z něj opisy. Operát katastru nemovitostí vznikl 1. 1. 1993, převzetím

operátu evidence nemovitostí a byl s ním v té době prakticky shodný. Od té doby se začal operát postupně doplňovat a zásadně měnit. Největším posunem katastru nemovitostí je po technické stránce provedení digitalizace souboru popisných informací a digitalizace katastrálních map (SKLENIČKA, 2003).

Na začátku katastru nemovitostí byly zásadním problémem parcely ve vlastnictví občanů, které byly sloučeny do větších půdních celků. Tento problém byl překlenut založením zjednodušené evidence pozemků. Tyto pozemky nebyly zobrazeny v platných katastrálních mapách, ale dodnes se využívá jejich zobrazení v mapách bývalého pozemkového katastru nebo navazujících operátech přidělového a scelovacího řízení. Zjednodušená evidence pozemků obsahuje alespoň parcelní číslo dle dřívější pozemkové evidence, původní či zbytkovou výměru a údaje o vlastníkovi. Zjednodušená evidence je rušena tam, kde je prováděna digitalizace SPI.

V katastru nemovitostí se neustále pracuje na zkvalitňování katastrálního operátu, aby lépe vyhovoval současným požadavkům kladeným na katastr nemovitostí. Pro tento účel slouží revize údajů katastru nemovitostí a různé obnovy, jako například pozemkové úpravy (KUBA A OLIVOVÁ, 2004).

## **2.2 Faktory ovlivňující půdní držbu v České republice**

Důsledkem změn politických situací v českých zemích můžeme pozorovat v naší historii určité zlomové mezníky v přístupu k majetku a ovlivňování půdní držby. Půdní držbu především významně ovlivňovaly státní pozemkové reformy. Byla to hlavní hybná síla ovlivňující soukromé vlastnictví, uplatňovaná prostřednictvím záborů půdy a omezování osobního vlastnictví na jedné straně, na druhé straně pak přidělovými řízeními a převody vlastnictví (ŠKODOVÁ, 2015).

V každé zemi s tržní ekonomikou existuje institut soukromého vlastnictví půdy a z toho vyplívající právo půdu kupovat, prodávat, zastavovat, dědit a pronajímat. Tato privilegia jsou zakotvená a chráněná právním řádem dané země a mohou být v rámci veřejného zájmu různě omezována. V některých zemích je vlastnictví omezováno relativně málo, jinde se musí vlastníci půdy podřizovat rozsáhlým regulativním zásahům státní správy.

Počátky rozvoje vlastnických a užívatelských vztahů na našem území lze situovat do 12.–14. století. Dominantním vlastníkem půdy byl panovník a feudálové, kteří půdu propachtovávali. Pozemky se tedy pronajímaly poddaným a nájemné bylo sjednáváno ústně, bylo nedědičné a zároveň kdykoli vypověditelné. Pachtýř byl nesvobodný nájemce na nesvobodné půdě (NĚMEC, 2004).

Držebnostní poměry byly výrazně ovlivňovány státními zásahy, které měly řešit hospodářské a sociální poměry v držbě půdy (CÍLEK A KOL., 2005).

Česká republika je díky své historii modelovým územím pro interpretování problematiky pozemkových reforem a změn, vyvolaných těmito společensko-politickými procesy. Styl využívání ploch a celostní přístup ke krajině zásadním způsobem ovlivňovaly ve 20. století změny sociálně-ekonomické a politické organizace Česka, z postkomunistické země na transformační zemi s tržním hospodářstvím (BIČÍK A KOL., 2010; SKLENIČKA A ŠÁLEK, 2008).

### *2.2.1 Politické faktory – dekrety a pozemkové reformy*

Politické faktory působí z globálního měřítka na půdní držbu spíše v krátkých, odlišných obdobích a některé jejich důsledky jsou dokonce i zvrtné, například znárodňování versus restituce pozemků (ŠKODOVÁ, 2015).

Z následujících faktorů je patrné, že se nejvýznamnější změny, ovlivňující půdní držbu, odehrály právě v posledních 100–150 letech. Těmi nejzásadnějšími hnacími silami s výraznými důsledky jsou především:

- vliv a následky 1. světové války,
- sociální a politické události 20. století (pozemková reforma),
- vliv a následky 2. světové války (odsun Němců a nepřátel státu)
- čtyřicetiletá komunistická nadvláda (kolektivizace a socializace zemědělství)
- návrat k tržnímu hospodaření (transformace zemědělství, restituce pozemkového vlastnictví a volný trh s půdou)

Vlivem těchto kardinálních událostí prodělalo využití našeho území celou řadu změn a transformací, odrážejících se právě na půdní držbě (BIČÍK A JELEČEK, 2005; BIČÍK A KRUPKOVÁ 2007).

První větší zásah ovlivňující půdní držbu na území dnešní republiky uskutečnila v letech 1775–1787 císařovna Marie Terezie z důvodu vzrůstajícího

počtu bezzemků a vesnické chudiny. Císařovna svolila k pokusu odstranit robotu na státních statcích a pozemky se rozhodla rozdělit poddaným. Přistoupilo se k dělení státní i církevní půdy a k trvalému odstraňování roboty. Přidělované pozemky byly vyměřovány především pro uchazeče, kteří nevlastnili žádnou půdu. Tito přidělci se pak stali dědičnými nájemci.

Další větší reforma proběhla v roce 1848, kdy bylo císařským patentem zrušeno poddanství a roboty. Pachtýři půdy se tak stali majiteli pozemků, které obhospodařovali (SKLENIČKA, 2003).

V 19. století měla stále rozhodující převahu v držbě půdy šlechta, která v té době vlastnila rozlohu nad 1 000 ha půdy, tedy téměř 1/3 celkové výměry českých zemí.

Na přelomu 19. a 20. století platila na našem území pozemková daň a další přírážky na ní spočívající. V tomto období bylo daněmi zatíženo především malorolnictvo. V tomto období začaly probíhat silné požadavky na odstranění dvojího zdanění, zahrnujícího daň pozemkovou a daň domovní, případně i živnostenskou.

Začátkem 20. století byla v českých zemích nejsilněji zastoupena drobná hospodářství s výměrou do dvou hektarů (celkem 48 % všech zemědělských závodů). Další skupinou byly zemědělské podniky o rozloze 2–5 ha, činící 24 % z celkových zemědělských závodů. Dále zemědělské podniky s výměrou 5–10 ha (13 % všech zemědělských podniků). Poslední skupinu pak tvořily podniky o výměře 10–20 ha, 20–50 ha a 50–100 ha (KUBAČÁK, 1995).

Nedostatek půdy se tehdy odrážel v množství propachtované zemědělské půdy. Velikost pachtu a celková plocha propachtované půdy byla tehdejšími odrazem stupně koncentrace pozemkového vlastnictví. Za rozvojem pachtu na našem území stála především existence feudálního systému a rozsáhlých církevních majetků, které v tehdejší době neumožňovaly prodej půdy. Pro představu v roce 1902 hospodařilo na své vlastní půdě jen 49 % zemědělských závodů. Pacht byl nejvíce rozšířen v úrodných oblastech, kde byl kapitál investovaný do půdy jednoznačně nejvýnosnější. Pacht byl odváděn v peněžní formě, ale výjimku netvořila ani forma naturálií, pracovní výpomoci či podílu na sklizni (LÖW A MÍCHAL, 2003).

Nabídka půdy v tehdejší době byla velmi omezená a její koupě a vlastnictví bylo podmíněno kapitálem. Prostředkem k doplnění nedostatečného finančního

kapitálu byl úvěr, který se již v tehdejší době vyskytoval v různých formách. Nejrozšířenější úvěr v té době byl úvěr „pozemkový“. Ten se poskytoval jak k samotnému zakoupení půdy, tak k případnému vyplácení spoludědiců. Další prostředek k získání finančního kapitálu byl takzvaný úvěr „meliorační“, který sloužil jak ke zlepšení jakosti půdy, tak i ke stavbě hospodářských budov. Další možností byl úvěr „provozovací“, využívaný především v době neúrody anebo nákaz, kdy byl výnos z půdy tak nízký, že nepokryl provozní náklady (KUBAČÁK, 1995).

V letech 1919–1938 a 1945–1948 byly výraznými hnacími silami ovlivňujícími půdní držbu pozemkové reformy, probíhající v Československu ve dvou etapách. Tyto reformy spočívaly zejména ve vyvlastnění a zestátnění, či přerozdělení zemědělských pozemků.

### *1. pozemková reforma*

Období po 1. světové válce přineslo první pozemkovou reformu. Cílem této reformy bylo rozdělení velkých soukromých pozemků. Reformu vymezoval zákon č. 215/1919 Sb., o zabrání velkého majetku pozemkového (záborový zákon), kterým byl zabrán takzvaný „velký pozemkový majetek“, to byly nemovitosti vlastníků výměry nad 150 ha obdělávané půdy nebo 250 ha celkové výměry (NĚMEC, 2004). Stát v průběhu dvaceti let zabral 4 miliony hektarů půdy, z toho 790 000 hektarů zemědělského půdního fondu (BIČÍK A KOL., 2010).

V roce 1920 byl vydán zákon č. 81/1920 Sb., ustanovení o přidělu zabrané půdy (zákon přidělový), který stanovoval, jak stát naloží s převzatým majetkem. Zabraná zemědělská půda byla následovně za výhodných podmínek prodávána malým rolníkům (NĚMEC, 2004).

Konečným základním právním předpisem, upravujícím první pozemkovou reformu byl zákon č. 329/1920 Sb., o převzetí a náhradě za zabraný majetek pozemkový (náhradový zákon). Ocenění půdy prováděl pozemkový úřad a jeho rozhodnutí bylo přezkoumatelné soudem. Příslušníci nepřátelských států a příslušníci bývalé panovnické rodiny však neměli nárok na náhradu. Nejintenzivněji reforma probíhala v letech 1923–1926. Do roku 1938 prošlo touto reformou cca 4 miliony ha půdy. Díky tomuto opatření se tak v polovině 20. let

začal projevovat mírný nárůst orné půdy na úkor luk a pastvin (BIČÍK A KOL., 2010).

#### *Prezidentské dekrety*

Dekrety tehdejšího prezidenta republiky Edvarda Beneše byly vyhlášeny na konci druhé světové válce. Tato reforma v podobě dekretů se týkala především majetku občanů tehdejšího státu, kteří se hlásili k německé a maďarské národnosti, dále se týkala majetku kolaborantů a zrádců (CÍLEK A KOL., 2005).

V první etapě této reformy byl dekretem prezidenta konfiskován a urychleně přerozdělen zemědělský majetek Němců, Maďarů, jakožto i zrádců a jiných nepřátel českého a slovenského národa, a to zejména v oblasti Sudet. Konfiskovaná půda následovně přecházela do rukou Národního pozemkového fondu, který kontroloval a řídil konfiskaci i rozdělování půdy. Půda se pak přidělovala především bezzemkům, malým a středním rolníkům; vlastníků půdy do 15 ha (ZEMAN, 2013).

#### *Revize 1. pozemkové reformy*

V roce 1947 byla zahájena revize první pozemkové reformy. Revize proběhla zákonem č. 142/1947 Sb., o revizi první pozemkové reformy k odstranění jejich závad a nedostatků a hodlala provést příděl zbytkové půdy podle legislativy z počátku meziválečné republiky (CÍLEK A KOL., 2005).

#### *2. pozemková reforma*

V roce 1948 byla vyhlášena druhá pozemková reforma zákonem č. 44/1948 Sb. a zákonem č. 46/1948 Sb., o nové pozemkové reformě. Druhá pozemková reforma již byla vedena v duchu komunistické ideologie. Soukromá držba půdy tím byla omezena na 50 hektarů. Stát půdu nad tuto výměru vykoupil. Půda následně spadla do vlastnictví státním statkům a jednotným zemědělským družstvům. V této etapě bylo statkářům odňato 966 714 ha půdy, z toho 228 180 ha půdy zemědělské a 738 534 ha půdy lesní. Prakticky zcela zlikvidováno bylo velké statkářské pozemkové vlastnictví (LÖW A MÍCHAL, 2003).

Popsané pozemkové reformy přinesly změnu osídlení pohraničí, změnu hospodářů na více než jedné pětině veškeré zemědělské půdy a tím i podstatnou změnu sociální struktury v zemědělství (ZEMAN, 2013).

Je nutno dodat, že souběžně s průběhem pozemkové reformy byly komunistickou vládou přijímány řady nových zákonů, které podstatně omezovaly právo soukromého vlastnictví na veškerou zemědělskou půdu. Podle zákonů nemohla být zemědělská půda nadále předmětem volné koupě a prodeje, či volného předávání do pachtu, ani nemohla být svévolně parcelována. Jednalo se o období potlačení vlastnických vztahů k půdě, socializace zemědělství a snahy k nastolení „kolektivního vlastnictví“. Trh se zemědělskou půdou od roku 1951 v Československé republice prakticky ustal a k jeho následovné obnově došlo až po roce 1989 (HÁJEK, 2008; BIČÍK A JELEČEK, 2009).

V listopadu 1989 dochází po Sametové revoluci k obnově vlastnických vztahů, k restitucím státem zabraného majetku a k prodeji zemědělské půdy, která byla ve vlastnictví státu (BIČÍK A JELEČEK, 2005).

Popisované pozemkové reformy však nebyly záležitostí pouze našeho státu. Odehrávaly se ve všech zemích střední a východní Evropy. Následovně vydávané reformní zákony nabízely bývalým vlastníkům půdy nárok na restituci jejich původních pozemků, nebo jimi mohli původní vlastníci nabývat vlastnická práva k pozemkům obdobným. Reformy pak byly velmi individuální a byly vedeny podle lokality, ve které se odehrávaly (ABRAHAMS, 1996). Postkomunistické státy se vždy snažily vybrat co možná nejefektivnější a nejvýhodnější reformní způsoby. Takto prošly pozemkovou reformou kromě České republiky i Slovensko, Polsko, východní Německo, Maďarsko, Bulharsko, Slovinsko, Rumunsko, Albánie i země bývalého Sovětského svazu (Estonsko, Lotyšsko, Litva, Ukrajina a Rusko).

V České republice a na Slovensku proběhly reformy podle stejného legislativního rámce. Státní majetek se převáděl na osoby formou státních restitucí. Výjimku tvořil konfiskovaný majetek církve a náboženských společností (SKLENIČKA A KOL., 2014). Tyto změny se silně projeví na následné extrémní fragmentaci krajiny. Vznikaly velmi malé parcely, které však přestaly být ekonomicky životaschopné pro individuální hospodaření. Vlastníci jsou tak nuceni pronajímat tyto parcely větším hospodařícím subjektům na sousedních pozemcích. Tato extrémní fragmentace se stává limitujícím faktorem jejího udržitelného využití (SKLENIČKA A KOL., 2009; LATRUFFE A LAURENT, 2013).

Podle těchto relativně rychlých a flexibilních změn půdní držby lze tvrdit, že jsou změny vlastnictví dynamickým prvkem v krajině a můžou mít velký vliv na lidskou činnost. Pro pochopení tohoto vývoje je však nutné znát historickou minulost, jakožto příčinu současného stavu, neboť na vývoj půdní držby jak v České republice, tak ve světě, má vliv především stát a lidská společnost (BIČÍK A KOL., 2010; LATRUFFLE A KOL., 2013).

### *2.2.2 Ekonomické faktory – vliv dotací a financování*

Lidské zdroje hrají obecně v rozvoji společnosti rozhodující a nezastupitelnou roli. Ekonomické faktory, jako jsou finanční podpory, jsou tím pádem jedním z hlavních faktorů ovlivňujících změny půdní držby a využití území v současné době.

V Evropě je stále větší pozornost a finanční podpora věnována na rozvoj zemědělství v rámci venkova (BOHÁČKOVÁ A KOL., 2007). Jako příklad je uveden jeden ze strukturálních fondů Evropské unie, a to Evropský zemědělský fond pro rozvoj venkova (EAFRD). Tento fond výrazně ovlivňuje způsob využívání zemědělského půdního fondu. EAFRD má finanční alokaci pro období 2014–2020 100 miliard EUR. Tento program poskytuje finanční podporu především na aktivity zvyšující konkurenceschopnost v zemědělství a lesnictví. Fond podporuje trvalé obhospodařování zemědělských i lesních pozemků a dále napomáhá inovacím a předáváním poznatků v oblasti zemědělství. Zvláště má fond snahu o obnovu, zachování a zlepšování ekosystémů souvisejících se zemědělstvím a lesnictvím. Ve vztahu k rozvoji venkova se stala prioritou programu podpora diverzifikace venkovské ekonomiky a podpora celkové kvality života na venkově (ŠKODOVÁ, 2015).

Členské státy Evropské unie přijímají v rámci své agrární, ale také ekologické politiky od roku 1984 opatření na podporu zalesňování, strukturálních změn, ochranu určitých krajinných oblastí a uvádějí zemědělské půdy do stavu produkčního klidu. Již v roce 1992 vstoupila v platnost dohoda, stanovující požadavek přestat obdělávat z hlediska produkce 15 % zemědělských ploch v členských zemích EU a podporovat zemědělství s mimoprodukčními funkcemi zemědělské krajiny, tedy s ochranou přírody, vodních zdrojů a rekreace (KLUNDERT A KOL., 1994).



V rámci harmonizace legislativy České republiky s evropským společenstvem byl v roce 2001 zaveden program podpory půdy v klidu. Díky tomu programu je Státním zemědělským intervenčním fondem vyplácena finanční podpora na půdu uvedenou do klidu a finanční kompenzační podpora na ornou půdu (NĚMEC, 2004).

V České republice je v současné době pro rozvoj zemědělství a venkova uplatňováno vícezdrojové financování. Na podporách určených pro rozvoj zemědělství a venkova se tedy podílí více zdrojů. Jedná se především o veřejné zdroje – fondy Evropské unie a platby z rozpočtů Ministerstva zemědělství, nadále o národní prostředky České republiky určené na spolufinancování. Systém státních dotací do zemědělství se počátkem 90. let přeorientoval od podpory produkčních funkcí krajiny, na podporu funkcí mimoprodukčních (BOHÁČKOVÁ A KOL., 2007).

Podpora zemědělství v méně příznivých oblastech by pak měla přispět k trvalému užívání zemědělské půdy, k zachování venkovské krajiny a k rozvoji trvale udržitelných systémů hospodaření na půdě dle konkrétních přírodních podmínek (BOHÁČKOVÁ A KOL., 2007; NĚMEC, 2004). Platby a podpory zemědělcům ze Strukturálních fondů Evropské unie mohou výraznou mírou přispět k diverzifikaci trhu s nemovitostmi i k oživení trhu se zemědělskou půdou a zajistit tak její uvědomělejší zemědělské a environmentální využívání (NĚMEC, 2004).

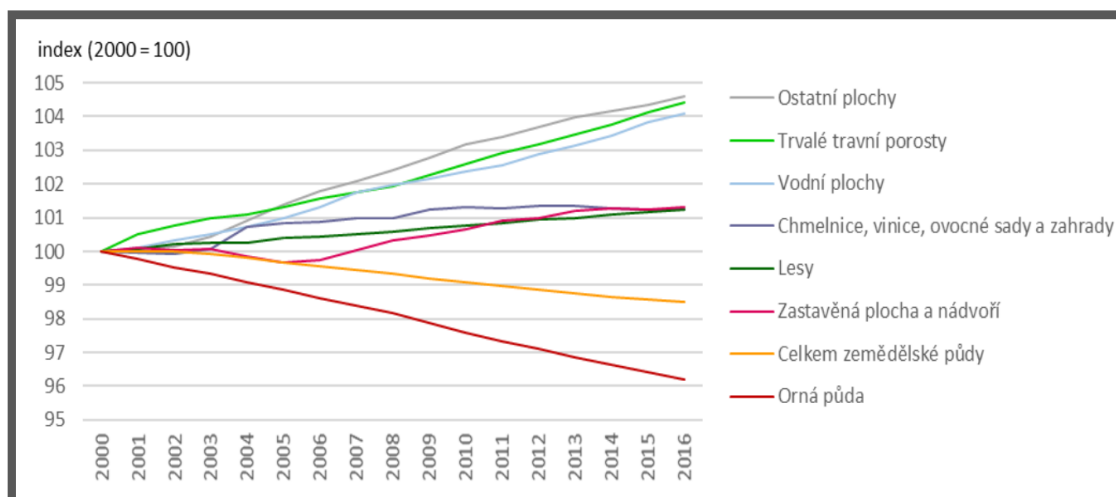
### **2.3 Současné využití území v České republice**

Výzkum využití ploch je v České republice důležitý nejen pro hospodaření vlastní země, ale i v širším mezinárodním kontextu (BIČÍK A JELEČEK, 2009). V České republice je relativně kvalitní půda, jakožto základ pro zemědělské využití. Na celém území ČR převažuje půdní typ kambizem se všemi svými přechodnými typy. Kambizem je vhodná a využívaná pro všechny zemědělské plodiny, je nejvíce zastoupena v nižších polohách, cca do 500 m n. m. a to v západní, střední a severozápadní části Čech a na jižní Moravě. Z půdních typů se zde dále nachází černozem, bohatá na živiny, nejcennější půda pro pěstování kukuřice, slunečnice, pšenice a vojtěšky, zejména v dolním Polabí, na jižní Moravě, v Povltaví a Poohří. Dále se na našem území vyskytují podzoly, nacházející se ve vlhkých a chladných oblastech vrchovin a pod jehličnatými lesy. Tyto půdy jsou méně úrodné (KOZÁK

A NĚMEČEK, 2009). Redziny mají podobné vlastnosti jako má černozem, vznikají na zvětralých vápencích a vyskytují se ve středních Čechách a na střední Moravě. Fluvizemě jsou na našem území nejčastěji využívány jako drobné louky nebo zelinářské plochy, nacházejí se zejména podél vodních toků. Půdy v horských podmínkách jsou pro své vlastnosti nejčastěji zalesněné nebo využívány jako pastviny (SEMOTANOVÁ, 1998; BÍČÍK, 1997).

Naše krajina se stále mění a přetváří. V důsledku událostí po roce 1989 se se změnou politického systému významně změnil i přístup ke krajině. Vývoj české krajiny se začal ubírat novým směrem, a to především díky změně politicko-ekonomického prostředí, zavedením volného trhu a v neposlední řadě změnou vlastnických poměrů (restituce, soukromé vlastnictví půdy). Tato změna významně ovlivnila využití území v naší republice. Zastavil se předchozí postoj k půdě, jakožto ke společnému vlastnictví, často vedoucí k zanedbávanému a necitlivému přístupu k půdě jako takové. A nastává nový, pouhým okem viditelný a ekologicky příznivější vývoj krajiny směrem k zalesňování, zatravnění, obnově mezí a významným krajinným revitalizacím (LIPSKÝ, 2000; SKLENIČKA, 2002).

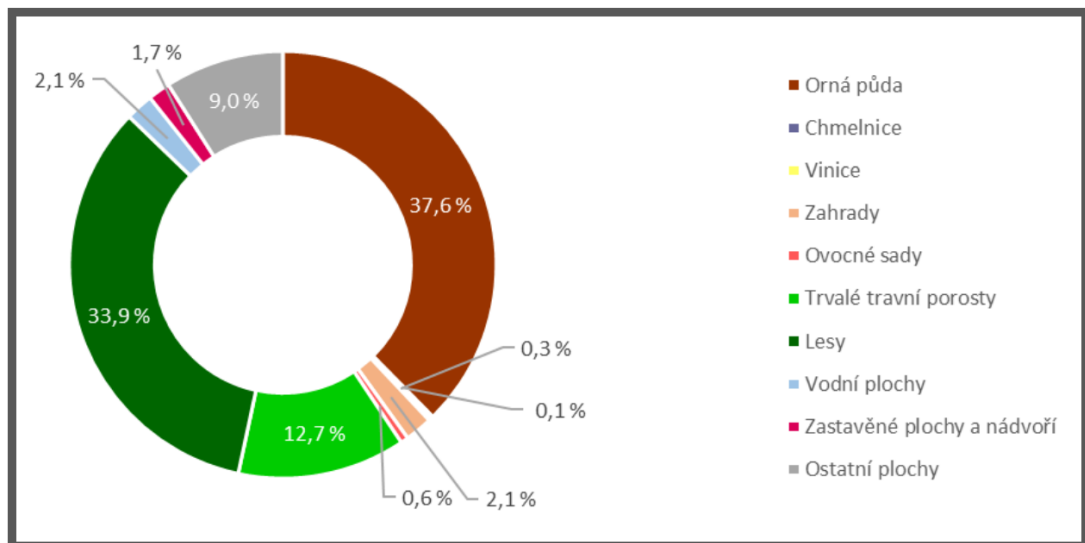
Na celostátní úrovni České republiky jsou v současné době patrné poměrně jednoznačně dlouhodobé tendence vývoje struktury a využití ploch (viz graf č. 1 Vývoj land use v ČR po roce 2000). To charakterizuje zejména již desítky let trvající úbytek orné půdy, pozvolné zvětšování rozlohy lesů a především jiných kategorií ploch (jako jsou plochy zastavěné, ostatní a vodní). Podstatný vzrůst rozlohy kultury trvalých travních porostů pozorovaný od roku 2000 je odrazem vývoje technologií v zemědělství, snižující potřebu rozsáhlých ploch orné půdy. Dále je tento vzrůst zásluhou poskytovaných dotací na zatravnění (viz kapitola č. 2.2.2 Ekonomické faktory – vliv dotací a financování), změnami v hospodaření (přechod od dánského k holandskému typu hospodaření), fenoménem dnešní doby – opouštěním zemědělské činnosti, ponecháním půdy ladem a přechodem od vlastní výroby na dovoz surovin (ŠKODOVÁ, 2015).



Graf č. 1– Vývoj land use v ČR po roce 2000 (Zdroj: ČÚZK)

Struktura ZPF se tedy z environmentálního hlediska vyvíjí příznivě. Dle grafu č. 1 je vidět, že dlouhodobě klesá výměra intenzivně obhospodařované orné půdy (za období 2000–2016 o 4 %), naopak se zvyšuje rozsah trvalých travních porostů (za období 2000–2016 o 4,2 %). Celková výměra zemědělského půdního fondu postupně klesá. Přibližně polovina tohoto záboru ZPF nastává v důsledku transformace zemědělské půdy na zastavěné a ostatní plochy. Rozsah zastavěných ploch a nádvoří se zvýšil v období 2000–2016 o 1,2 % a kategorie ostatní plochy zaznamenaly nejmarkantnější nárůst, a to o 4,5 % (MERTL A KOL., 2017).

Identifikované trendy jsou na jedné straně důsledkem útlumu hospodářské činnosti v periferních a méně atraktivních oblastech, kde dochází ke snižování výměry orné půdy, na druhé straně zvyšováním rozsahu trvalých travních porostů a lesních pozemků. Další nárůst trvalých travních porostů v těchto oblastech podporuje i uskutečňovaná dotační politika státu a EU, díky které dochází k opětovnému zemědělskému využití půdy i v odlehlých lokalitách. Pro hlavní urbanizační centra je díky nárůstu počtu obyvatel naopak typický značný antropogenní tlak na zastavění území, v jehož důsledku je pozorován zejména nárůst kategorie ostatních ploch a zastavěných ploch a nádvoří. V periferiích pak orná půda ustupuje na úkor těchto environmentálně nejméně cenných kategorií. Zatímco první proces je z krajinně-ekologického hlediska spíše pozitivní, intenzifikace využití území a zvyšující se plocha kategorie ostatních a zastavěných ploch má jednoznačně negativní důsledky (BIČÍK A JELEČEK, 2005; SKLENIČKA, 2003).



Graf č. 2 – Land use v ČR v roce 2016 (Zdroj: ČÚZK)

V průběhu posledních let je tedy vlivem zmíněných příčin patrný trend snižování výměry orné půdy. Graf č. 2 vykazuje, že je k roku 2016 na území České republiky 37,6 % orné půdy. Tento trend snižování plochy orné půdy má pozitivní environmentální dopad v případě, že je přeměněn do lesních porostů. Lesní porosty spolu s trvale travními porosty procházejí pozitivní fází expanze a to především v pohraničních oblastech. Lesy se v současné době rozšiřují napříč celým našim územím a zabírají tak třetinu (33,9 %) našeho území. Ačkoli se v úrodnějších nížinách zvyšuje intenzita využití orné půdy, prostorově její zastoupení pokleslo. Naopak tempo růstu trvale travních porostů se neustále zvyšuje, stejně tak i fenomén dnešní doby a to zvyšující se plocha zastavěného území a ostatních ploch (BIČÍK A JELEČEK, 2005; MERTL A KOL., 2017).

V posledních desetiletích jsou v rámci land use v Evropě, obdobně jako v ČR, sledovány trendy:

- snižování rozlohy zemědělské půdy,
- zvyšování rozlohy zalesněných oblastí,
- zvyšování plochy zástavby.

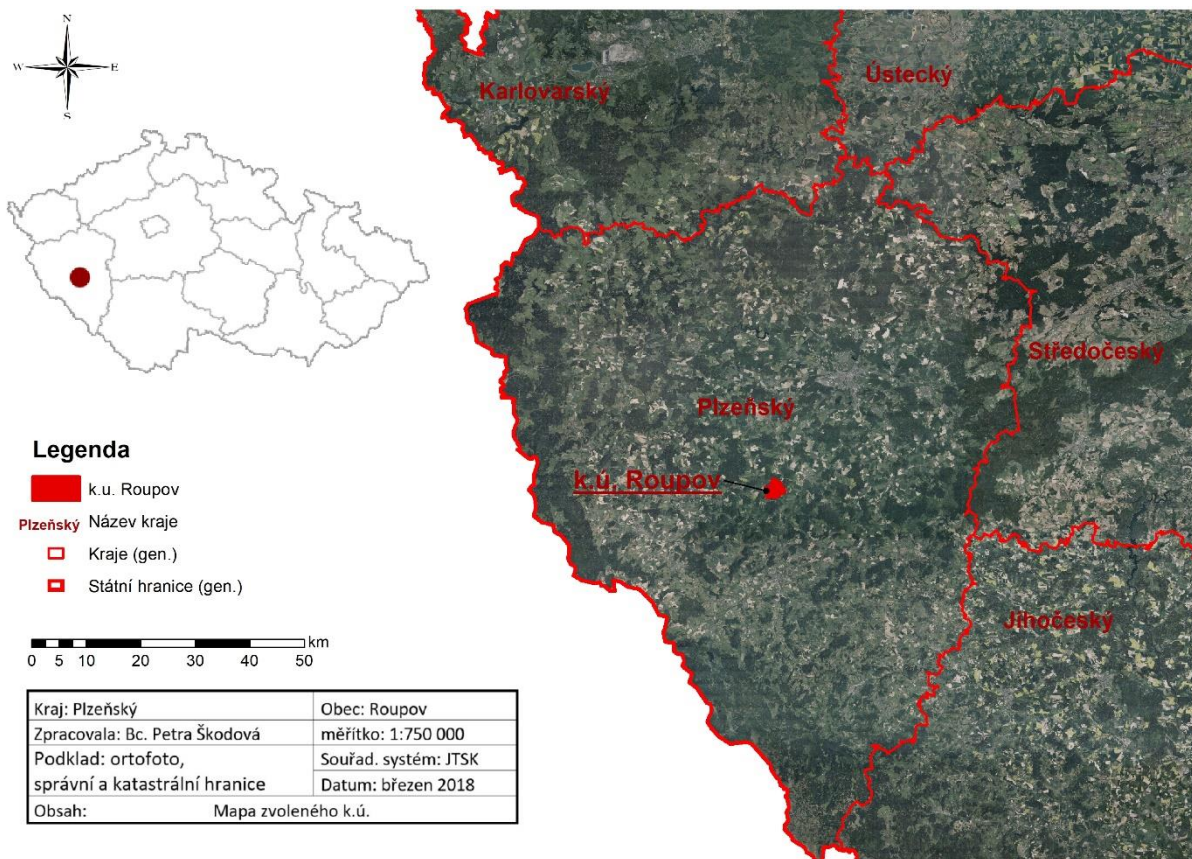
První dva trendy mohou být ve vztahu k životnímu prostředí a k ochraně půdního fondu před erozí a znečištěním chemickými látkami považovány za pozitivní. Úbytek zemědělské půdy je však na úkor zastavěného území a ostatních ploch, což se jeví jako environmentálně nepříznivý vývoj. Příkladem toho je

Rakousko, kde se během let 1950–2007 zvýšila průměrná zastavěná plocha na osobu o 160 %, přičemž nárůst zastavěných ploch byl především na úkor pastvin a orné půdy. K podobně dynamický nárůst zástavby můžeme pozorovat i v Německu a dalších zemích (LIPSKÝ, 2000; VLIET A KOL., 2015).

Z grafu č. 1 lze odvodit, že pokud nebude zemědělská půda do budoucna dostatečně chráněna a nebude maximálně podporováno zemědělské využití této půdy, bude na její úkor přibývat zastavěných a ostatních ploch. Změny ve využití území jsou tedy stále probíhající procesy, ovlivňované zásahy a vlivy lidské společnosti. Jen jen otázkou, jakým směrem se bude vývoj struktury naší krajiny nadále ubírat (ŠKODOVÁ, 2015).

### 3. Materiál

Pro diplomovou práci bylo zvoleno katastrální území Roupov, které se nachází v Plzeňském kraji v okrese Plzeň-jih. Obec Roupov je situována 7 km jihozápadně od Přeštic v nadmořské výšce 434 m n.m. V obci žije 254 obyvatel. Rozloha současného katastrálního území je 707 ha.



Obr. č. 4 – Umístění zvoleného katastrálního území

#### 3.1 Charakteristika vybrané lokality

Zvolené území bylo osídleno již ve střední době bronzové. První oficiální písemná zmínka o vesnici pochází z roku 1250, kdy zde bylo založeno zemanské sídlo – hrad Roupov, sídlo Držky z Roupova. Roku 1375 hrad přechází do vlastnictví Purkantů. Následující vlastník Jan Jiří z Roupova se roku 1514 zasloužil o povýšení vsi Roupov na městečko. V roce 1607 se sídlo dostalo do majetku Jana z Klenové a z Janovice na Žinkovech. V rodu pánů z Klenové zůstal hrad až do roku 1707. Poté hrad pod novým majitelem Janem Jiřím, římským hrabětem von der Hauben, ztratil funkci rodového sídla a začal chátrat. Zbytkový statek byl pak

po pozemkové reformě odprodán do soukromého vlastnictví (<http://www.obec-roupov.cz/>).

### *3.1.1 Klimatologická charakteristika*

Vybraná lokalita spadá do klimatického regionu MT10 – mírně teplého (dle Quitt, 1971), s průměrným ročním úhrnem srážek 575 mm. Průměrný úhrn srážek za vegetační období IV.–IX. měsíce je 379 mm. Průměrný počet dnů s bouřkou za rok je 32,1 dne. Nejvíce mm srážek na k.ú. Roupov spadne v měsíci červenci – 82 mm, nejméně pak v únoru – 25 mm. Nejvyšší zaznamenané průměrné roční teploty jsou v měsíci červenci (17,8 °C), nejnižší v měsíci lednu (-2 °C). Průměrná roční teplota vzduchu je 7,8 °C. Průměrná teplota vzduchu ve vegetačním období je 13,9 °C a průměrný počet mrazových dnů, kde  $t \leq -0,1$  °C je 115,1 dne.

Ročně je nejčtenější směr a síla větru jihozápadní, stejně jako v zimě. V létě je pak nejčtenější vítr západní. Průměrná roční relativní vlhkost vzduchu je 75–80 %. Průměrný roční tlak vodní páry je 8.5–9.0 hPa (TOLASZ, 2007).

### *3.1.2 Fenologické poměry území*

Počátek jarních polních prací ve vybrané lokalitě je 22. března. Počátek setí jarního ječmene se datuje na 29. března. Rozkvět ozimého žita – 6. dubna. Počátek senosečí je 11. června. Počátek žní ozimého žita je datován na 19. července a v neposlední řadě počátek setí ozimého žita vychází na 6. října (TOLASZ, 2007).

### *3.1.3 Hydrologická charakteristika*

Hlavním tokem v k.ú. Roupov je Roupovský potok, jehož povodí má rozlohu 8,787 km<sup>2</sup>. Číslo jeho hydrologického pořadí je 1-10-02-0910-0-00. Hustota říční sítě je 1,895 %. Roupovský potok je 2,492 km dlouhý a směřuje severozápadním směrem od svého pramene. Ve svém uzávěrovém profilu se vlévá do Biřkovského potoka. Biřkovský potok poté napájí Merklínský rybník a vyústíuje v řeku Merklínku. V povodí Roupovského potoka se nachází obce Roupov a Horušany.

Ve vybrané lokalitě se nacházejí 4 drobné rybníky, jedna požární vodní nádrž a koupaliště. Rybníky jsou situovány ve volné krajině mimo obec a nemají oficiální, ani místní název. Požární vodní nádrž se nachází v centru obce, její plocha je 650 m<sup>2</sup>. Koupaliště se nachází na okraji obce, jeho plocha je 1 500 m<sup>2</sup>.

V území se nachází několik odvodněných ploch využívaných pro účel pastvy či jako orná půda. Odvodněné plochy jsou rovinného charakteru v nižších částech povodí, kde se častěji akumuluje voda. Tyto plochy jsou odvodněné plošnou trubkovou drenáží. Na pozemcích se nachází drenážní šachtice, jejichž stav není odpovídající. Sběrné drény jsou zanesené a způsobují, že se pozemky nedostatečně odvodňují. V jejich blízkém okolí se nachází viditelně podmáčená místa (<http://eagri.cz/public/app/lpisext/lpis/verejny2/>).

#### *3.1.4 Geologické a půdní poměry*

Řešené území spadá do provincie středoevropských listnatých lesů, podprovincie je Hercinská. Bioregion je Plzeňský – VB3-B-a Roupovská pahorkatina s bukovým vegetačním stupněm.

Geologický podklad povodí je tvořen čtvrtohorními usazenými horninami: hlíny, spraše, štěrky, písky a třetihorními usazenými horninami: jíly a písky. Z hornin se zde nachází písčito-hlinitý až hlinito-písčitý sediment. Lokalita se nachází v oblasti Českého masivu; pokryvné útvary a postvariské migmatity (<http://www.geologicke-mapy.cz/>).

#### *3.1.5 Pedologie*

Hlavní půdní typy v zájmovém území jsou: kambizem litická, kambizem modální, kambizem modální eubazická a mezobazická, kambizem rankerová a rankery modální, kambizem oglejená, rendziny kambické oglejené, pararendziny kambické oglejené a pseudogleje modální, litozem modální a v místech, kde protéká Roupovský potok glej modální (<http://www.geology.cz/>).



### 3.1.6 Popis území

Krajina zájmového území je velmi členitá. Nachází se zde několik kopců, vršků a hřbetů. Vyšší místa jsou zpravidla zalesněná smíšenými porosty smrku, dubu, borovice a bory. Na svažitých plochách jsou ve vyrovnaném poměru zastoupeny zemědělsky využívané pozemky (orná půda, louky a pastviny). Mezi zastavěné plochy v lokalitě patří pouze obec Roupov. Lesy zabírají 195 ha z celkové rozlohy katastrálního území, výsledná zalesněnost území je 28 %.

Významným krajinným prvkem v území je Klejský les. Mimo lesy tvoří dřeviny drobné remízky, zastoupené především listnatými stromy: javor klen (*Acer pseudoplatanus*), dub zimní (*Quercus petraea*), líska obecná (*Corylus avellana*). Jižně od obce Roupov se nachází zřícenina hradu Roupov, pocházející z 13. století. Dominantou u zříceniny je památný strom nazvaný „Roupovský tis“, patří k druhu tis červený (*Taxus baccata*).

### 3.1.7 Hospodářské využití území

Katastrální území Roupov se nachází na rozhraní bramborářské a řepařské výrobní oblasti. Hlavní pěstované plodiny jsou pšenice, ječmen, žito, oves, řepka olejka, jetel luční, kukuřice na siláž atd. Hospodařící subjekty jsou zde především soukromé osoby, provozující tradiční zemědělství, tedy agrotechniku a mechanizaci bez protierozních postupů.

Z oblasti živočišné výroby se zde nachází významná rodinná farma „Galloway“. Na farmě je chován masný skot plemene Galloway a jeho kříženci a ovce kamerunská. Farma hospodaří v systému ekologického zemědělství, zvířata jsou po celý rok na pastvinách, bez stájí jen s dřevěnými přístřešky. Na farmě jsou chovány koně plemene Hafling a Appaloosa.

Lesy jsou tvořeny smíšenými porosty smrku, dubu, buku a borovice. Lesy v povodí jsou z největší míry ve vlastnictví Státních lesů – LČR, menší procento je ve vlastnictví fyzických osob a nejmenší podíl lesů vlastní obec. Hlavní funkce lesů jsou funkce produkční a půdoochranná.

V lokalitě se nachází chráněné ložiskové území pro těžbu stavebního kamene. V intravilánu obce Roupov jsou dvě fotovoltaické elektrárny. K rekreačnímu využití území výrazně přispívá zřícenina hradu Roupov, na který vede turistická

stezka značená zelenou barvou, s počátkem v obci Chlumská a koncem v obci Mečín. Dalším rekreačním přínosem je místní koupaliště.

### 3.1.8 Dopravní systém

Hlavní dopravní kostru tvoří silnice II. třídy (II/182) spojující obec Roupov ze severozápadu s obcí Merklín a z jihovýchodu s obcí Vřeskovice. Dále se zde nachází silnice III. třídy (III/1825), vedoucí z obce Roupov do obce Skočice (<https://geoportal.rsd.cz/webappbuilder/apps/7/>).

V území se nachází místní komunikace i účelové cesty. Místní komunikace slouží převážně k dopravě na území obce a jsou zpevněné, živičné. Účelové komunikace pak sloužící ke spojení nemovitostí s místními komunikacemi, či obhospodařovanými pozemky. Účelové komunikace jsou v území zastoupeny především polními a lesními cestami, jejichž účelem je zpřístupnění přilehlých zemědělských a lesních pozemků. Polní a lesní cesty jsou v řešeném území zpravidla nezpevněné, v podobě vyjetých tras. Účelové komunikace jsou široké 3–3,5 m, jejich návrhová rychlost je 30 km/h. U těchto komunikací chybí odvodňovací příkopy, vsakovací drenáže a rovněž část těchto komunikací postrádá doprovodnou vegetační zeleň (LEXOVÁ, 2016).

### 3.1.9 Poměry v oblasti vod

Hlavní vodní tok v katastrálním území je Roupovský potok, dlouhý 2,467 km. Hustota říční sítě v povodí je 1,895 %. Vodohospodářsky významnou lokalitou je vodní zdroj s ochranným pásmem I. stupně na vrchu u obce Roupov.

Roupovský potok není přirozený, byl výrazně ovlivňován a tvořen člověkem. Pramen Roupovského potoka je dotován vodou z drenážního zařízení, odvodňujícího tamější pastvinu. Potok je následně uměle veden středem katastrálního území. Koryto je zpevněné přirozeně, pomocí kamenů a podélné vegetace, tvořenou převážně dřevinami: olše lepkavá (*Alnus glutinosa*), vrba křehká (*Salix fragilis*), střemcha obecná (*Prunus padus*). Absence meandrů a tůní. Voda je relativně čistá. Na toku se nenachází žádné objekty.

Do Roupovského potoka se vlévají dva drobné, nepojmenované, vodní toky. První z levé strany po zhruba 1,3 km od počátku Roupovského potoka. Drobný

vodní tok je uměle vytvořený, s vybetonovaným korytem. Tok je 791 m dlouhý a protéká přímo intravilánem obce Roupov. Druhý drobný vodní tok se vlévá do Roupovského potoka z pravé strany po zhruba 1,6 km od pramene Roupovského potoka. Je 1,485 km dlouhý a přitéká od obce Horušany.

V povodí se dále nachází 4 drobné rybníky, jedna požární vodní nádrž a koupaliště. Rybníky jsou situovány mimo obec na soukromých pozemcích a nemají oficiální, ani místní název. Požární vodní nádrž se nachází v centru obce a její rozloha činí 650 m<sup>2</sup>. Koupaliště se nachází na okraji obce s plochou 1 500 m<sup>2</sup>.

### 3.1.10 Krajina a příroda

Krajina v povodí Roupovského potoka je velmi členitá a kopcovitá. Vyšší místa povodí jsou zpravidla zalesněná smíšenými porosty smrku, dubu a borovice. Na svažitéch plochách jsou zemědělsky využívané pozemky (orná půda, louky a pastviny). Údolím protéká Roupovský potok, mající bohaté břehové a doprovodné porosty. V území se hojně vyskytuje rozptýlená vegetace, zastoupena především listnatými stromy: javor klen (*Acer pseudoplatanus*), dub zimní (*Quercus petraea*), líska obecná (*Corylus avellana*). Volně se pak vyskytují zejména bez černý (*Sambucus nigra*) a šípková růže (*Rosa canina*).

V obci se nevyskytuje žádná výrazná vegetace, krom ovocných stromů, nacházejících se na soukromých zahradách místních obyvatel.

V řešeném území se vyskytuje významný krajinný prvek ochrany přírody ve smyslu zákona 114/1992 Sb. o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších právních předpisů, a to památný strom – „Roupovský tis“. Na území se nenacházejí žádné významné krajinné prvky (VKP) registrované ve smyslu § 6 zákona 114/1992 Sb.

Koeficient ekologické stability krajiny hodnotí řešené území jako ekologicky stabilní. To se dá přisoudit vysokému procentu zalesnění a vysoké míře trvalých travních porostů v daném území (SKLENÍČKA, 2004).

## **4. Metodika**

### **4.1 Cíl práce**

Cílem diplomové práce je vyhodnocení změn půdní držby a využití území ve vybrané lokalitě. Bylo provedeno srovnání půdní držby a využití území katastrálního území Roupov z 1. poloviny 19. se současným stavem. Historické údaje vybrané lokality byly získány z indikačních skic stabilního katastru. Historické půdní vlastnictví je porovnáváno s údaji současného katastru nemovitostí a historické využití území pak s aktuálními snímky leteckého mapování.

Ve vybrané lokalitě byla tedy provedena komparace historického a současného využití území, společně s porovnáním vlastnických vztahů a vyhodnocením jejich vzájemné analogie v rámci časového rozestupu mezi jednotlivými obdobími. V práci jsou dále identifikovány hybné síly změn využití území. Změny využití území jsou porovnávány s náhodně vybraným katastrálním územím, jakožto i se změnami land use na území celého státu. V závěru práce je zhodnocen vliv změn půdní držby na změny využití území.

### **4.2 Zpracování literární rešerše**

V první části diplomové práce je zpracována literární rešerše, seznamující s všeobecnou problematikou daného oboru. Rešerše dává stručný přehled historie evidencí půdní držby na území České republiky. Její specifická část je zaměřena na stabilní katastr, jehož indikační skici jsou základem pro analýzu změn ve vlastnictví i využití území v této diplomové práci.

Rešerše dále seznamuje se základními vlivy, které ovlivňují půdní držbu a člení je na faktory politické a ekonomické. V rešerši je rozebráno aktuální využití území v České republice. Rešerše objektivně seznamuje se základními a souvisejícími pojmy a byla vypracována za pomoci tištěné literatury, odborných skript a vědeckých článků.

### **4.3 Výběr vhodného katastrálního území**

Jako podklad pro diplomovou bylo zvoleno katastrální území Roupov, o rozloze 7,06 km<sup>2</sup>. Současná hranice katastrálního území se ovšem neshoduje s historickou hranicí území Roupov. Výměra katastrálního území ze stabilního katastru činila 9,57 km<sup>2</sup>. Do dřívějšího výměry území obce Roupov navíc spadala osada Horušany, nacházející se v severovýchodní části zájmového území. V současné době už má ves Horušany vymezené vlastní katastrální území.

Hlavním faktorem výběru zvoleného území byla existence dochovaných a čitelných indikačních skic map stabilního katastru. Dalším faktorem pro výběr území byla skutečnost, že v k.ú. Roupov již proběhla pozemková úprava, ukončená dne 16. 3. 2007. Pozemková úprava byla zapsána do katastru nemovitostí ke dni 17. 4. 2007. V pozemkové úpravě bylo řešeno území o rozloze 487 ha a počet vlastnických parcel se snížil z původních 1 828 na 371 (<http://eagri.cz/public/app/eagriapp/PU/Prehled/>). Zvolené území má rovněž zajímavou historickou hodnotu z hlediska půdní držby. Půdní držba je zde písemně zaznamenána již od roku 1250, kdy zde bylo založeno zemanské sídlo – hrad Roupov (<http://www.obec-roupov.cz/>).

### **4.4 Tvorba mapových podkladů**

Pro tvorbu mapových podkladů k diplomové práci byl zvolen počítačový software ArcGIS s programem ArcMap 10.2.

Mapové podklady pro analýzu současné půdní držby byly převzaty ze stránek Geoportálu ČÚZK – Katastrální mapa (dostupné z <http://geoportal.cuzk.cz/>). K analýze současného půdního vlastnictví bylo využito nahlížení do katastru nemovitostí (dostupné z <http://nahliznidokn.cuzk.cz/>), spolu s pomocí portálu Marushka (dostupné z <http://sgi.nahliznidokn.cuzk.cz/marushka/>). Land use současného území byl vytvořen na základě ortofotomapy prohlížečské služby WMS – Ortofoto, na stránkách Geoportálu ČÚZK (dostupné z <http://geoportal.cuzk.cz/>).

Pro hodnocení historické půdní držby bylo nutné zažádat Národní archiv České republiky o poskytnutí vybraných digitálních snímků indikačních skic stabilního katastru z fondu Národního archivu. Vybrané katastrální území zasahuje do 26 jednotlivých indikačních skic, které bylo nutné spojit.

Pro přesnou analýzu dat a možné objektivní porovnání vývoje půdní držby a využití území v konkrétních obdobích bylo zapotřebí v programu ArcMap snímek rektifikovat a transformovat na současnou hranici katastrálního území a následně zvolit jednotný souřadnicový systém. Pro tento účel byl zvolen souřadnicový systém S\_JTSK\_Krovak\_East\_North. Nastavení souřadnicového systému zajistilo získání totožných výměr ze současného katastru, s výměrami vyčtenými z digitalizovaného snímku indikačních skic v programu ArcMap.

#### **4.5 Analýza vlastnických vztahů**

Pro analýzu půdní držby bylo v první řadě nutné připojení map. U současného stavu připojením mapy katastrální. U historického stavu připojením samotných indikačních skic. Pro oba mapové výstupy bylo především nutné stanovit jednotné hranice katastrálního území. Tato hranice byla stanovena dle současné katastrální hranice Roupova. Pro oba výstupy byl vytvořen vlastní shapefile s nastaveným souřadnicovým systémem S\_JTSK\_Krovak\_East\_North. V atributové tabulce byly vytvořeny dva sloupce, a to pro jména vlastníků a pro rozlohu jednotlivých digitalizovaných parcel.

Mapový výstup aktuální půdní držby byl vytvořen digitalizací mapy katastrální. Vlastníci jednotlivých parcel byli dohledáváni v portálu nahlížení do KN a zaznamenáváni do atributové tabulky k odpovídajícím parcelám.

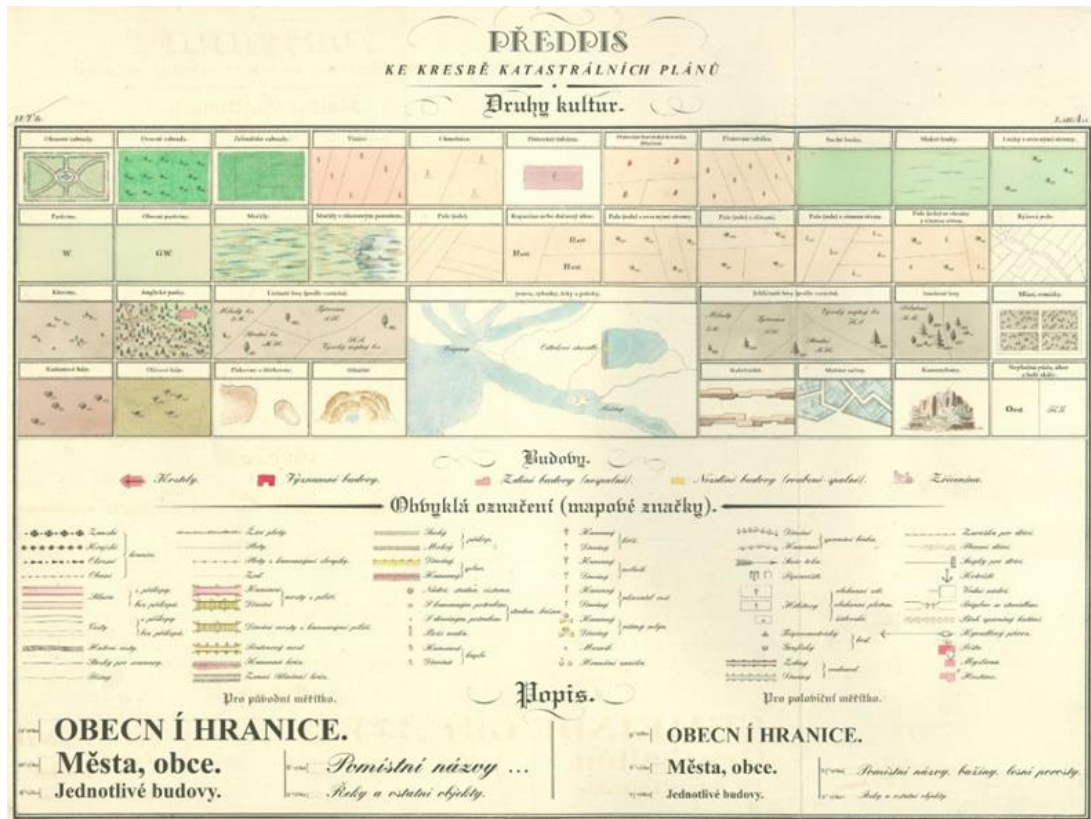
Mapový výstup historické půdní držby byl vytvořen na základě indikačních skic stabilního katastru. Vlastníci jednotlivých parcel byli vyčtení přímo z parcel, zakreslených v historické mapě.

Výměra jednotlivých parcel byla v programu ArcMap 10.2 vypočtena na základě funkce „Calculate Geometry“ v jednotkách „Hectares“ [ha].

#### **4.6 Analýza využití území**

Pro analýzu využití území bylo opět nutné připojení map a nastavení jednotného souřadnicového systému. Pro oba mapové výstupy byly vytvořeny vlastní shapefile, tentokrát se sloupci „kultura“ a „rozloha“.

Pro analýzu historického využití území byly údaje o kultuře vyčteny přímo z indikačních skic a analyzovány dle legendy druhů kultur císařských otisků.



Obr. č. 5 – Legenda císařských otisků (dostupné z <http://archivnimapy.cuzk.cz/>).

Mapový výstup aktuálního využití území byl vytvořen digitalizací ortofotomapy, připojené do programu ArcMap 10.2 za pomoci WMS serveru z ČUZK. Výměra jednotlivých kultur byla v programu ArcMap 10.2 vypočtena opět na základě funkce „Calculate Geometry“ v jednotkách „Hectares“ [ha].

#### 4.7 Tvorba mapových výstupů

Mapové výstupy byly finálně upraveny v Layout View. Mapám bylo přiřazeno odpovídající grafické měřítko, severka a legenda. Podkladové vrstvy byly ponechány. Výstup byl exportován ve formátu JPEG s rozlišením 300dpi.

## 5. Výsledky a diskuze

### 5.1 Analýza využití území ve vybrané lokalitě

V katastrálním území obce Roupov byla na základě dostupných podkladů provedena analýza celkového využití území. Ve vybrané lokalitě je porovnáván stav z roku 1837 (indikační skici – mapování stabilního katastru) se stavem roku 2018 (ortofotomapa – aktuální letecké snímkování). Základním předpokladem pro úspěšnou analýzu využití území byla správná komparace dat.

Problematika nejednotných kategorií využití území v porovnávaných obdobích vychází z odlišné evidence kultur ve dvou různých katastrálních operátech. V mapách stabilního katastru je v legendě uváděno výrazně více kultur. V současné době jsou používány nové terminologie, za účelem snadnějšího analyzování land use (například současný pojem „trvalý travní porost“ zahrnuje označení tehdejších luk i pastvin).

Tato nejednotnost uváděných kategorií ve dvou různých katastrálních operátech vede k nutnosti zavedení vlastního systému převodu kategorií pro využití území v lokalitě k.ú. Roupov (viz tabulka č. 1 – Systém převodu jednotlivých kategorií pro vymezené území). Převodní tabulku kategorií bylo nutné vytvořit tak, aby bylo možné mezi sebou porovnávat land use bez výraznějšího zkreslení. Převod byl vytvořen za pomoci odborné literatury zabývající se danou problematikou, například KABRDA A KOL (2006), BIČÍK A KRUPKOVÁ (2007), BIČÍK A KOL. (2010) nebo PEČENKA (2017).

Do následujícího převodu jednotlivých kategorií byla zařazena klasifikace z legendy druhů kultur map stabilního katastru, v komparaci s druhy pozemku současného katastru nemovitostí (rok 2018). Převodní tabulka byla aplikována pouze na kategorie využití ploch, vyskytujících se v k.ú. Roupov a bylo pro ně vytvořeno vlastní zjednodušené označení. Vlastní označení se pak skládá ze sedmi základních kategorií (orná půda, trvalý travní porost, zahrada, ovocný sad, vodní plocha, les a zastavěná plocha a nádvoří).

Vlastní mapový výstup historického využití území je poté vyhotoven jak s vyznačením originálního rozdělení kultur (viz mapový výstup č. 1: Historické využití území k.ú. Roupov), tak v podobě zjednodušené (viz mapový výstup č. 2: Historické využití území – zjednodušený land use). Zjednodušená mapa slouží jako



základní podklad pro vyhodnocení a komparaci využití území v této diplomové práci. Výsledkem těchto úprav byla možnost objektivního porovnání sedmi kategorií využití ploch pro dva časové horizonty, rok 1837 a rok 2018.

PŘEVOD JEDNOTLIVÝCH KATEGORIÍ PRO VYUŽITÍ ÚZEMÍ		
Vlastní označení	Označení KN	Označení SK
orná půda	orná půda	pole pole s ovocnými stromy
trvalý travní porost	trvalý travní porost	suché louky louky s ovocnými stromy pastviny pastviny s ovocnými stromy
zahrada	zahrada	zelinářské zahrady
ovocný sad	sad	ovocné zahrady
vodní plocha	vodní plocha	rybníky
les	lesní pozemek ostatní plocha – zeleň	jehličnaté lesy – střední jehličnaté lesy – tyčovina
zastavěné plochy a nádvoří	zastavěná plocha a nádvoří ostatní plocha – komunikace	budovy silnice a cesty

\*KN = katastr nemovitostí

\*SK = stabilní katastr

*Tab. č. 1 – Systém převodu jednotlivých kategorií pro vymezené území*

### 5.1.1 Orná půda

V roce 1837 zabírala orná půda 62 % zájmového území, to jest téměř dvě třetiny tehdejšího katastrálního území. 439,024 ha orné půdy bylo rozděleno především do velice malých, zpravidla řemenových, parcel. Pole byla obhospodařována občany Roupova, přičemž větší plochy orné půdy byly ve vlastnictví šlechty (dominia).

V současnosti zde zabírá orná půda o polovinu méně rozlohy, tedy méně než jednu třetinu plochy katastrálního území (212,778 ha). Orná půda je v dnešní době rozdělena do pravidelných obdélníkových parcel, nacházejících se především v severní a severozápadní části katastrálního území. Pole jsou zejména ve vlastnictví soukromých zemědělců a zemědělských družstev.

### *5.1.2 Les*

Lesy jsou v zájmovém území druhou nejvíce zastoupenou kulturou. V roce 1837 bylo v katastrálním území 137,888 ha lesa. Tyto lesy byly výhradně jehličnaté – 2/3 celkového lesního porostu tvořily lesy jehličnaté – střední, zbylá 1/3 byla zastoupena tyčovinou.

V porovnání se stabilním katastrem vzrostla celková plocha zalesnění z 20 na 29 %. V současné době se v území nachází 203,044 ha lesa. Umístění lesních porostů se za posledních téměř 200 let nezměnilo. Lesy jsou situovány v krajních částech katastrálního území na kopcích a na vyvýšených perifériích.

### *5.1.3 Trvalý travní porost*

Trvalý travní porost byl kvantitativně třetí nejhojněji se vyskytující kulturou v zájmovém území. V indikačních skicách je podrobněji dělen na suché louky a pastviny, které v území převládaly. Na rozdíl od dnešní doby byly tehdejší louky a pastviny výrazně menších rozměrů. Pastviny byly umístěny v blízkosti obce, podél komunikací, či na jiných, pro hospodářská zvířata dobře dostupných místech. Louky byly situovány v údolní nivě nebo v okrajových částech katastru.

V dnešní době došlo k markantnímu nárůstu trvalých travních porostů z původních 14 % na aktuálních 33 %. Trvalé travní porosty dnes zabírají rozsáhlou část (233,623 ha) východního a jihovýchodního zájmového území a slouží především jako trvalá pastva pro skot.

### *5.1.4 Zastavěná plocha a nádvoří*

V roce 1837 bylo v území 24,038 ha zastavěných ploch a nádvoří, z toho 5,622 ha bylo trvale zastavěno budovami. Zbylá výměra (18,416 ha) bylo území

zastavěné silnicemi, cestami, roupovským náměstím, nádvořím u hospodářských a obytných stavení a u hradu. Zastavěné plochy a nádvoří činily 3 % z celkové výměry katastrálního území. Ze stabilního katastru bylo vyčteno, že polovina budov byla zděných (nespalných) a druhá polovina budov byla nezděných (budovy roubené – spalné). Usedlosti se obvykle skládaly ze tří budov – budova obytná, stodola a chlév. Uprostřed usedlosti se nacházelo malé nádvoří, které mělo často zelinářskou zahradou. Za usedlostí se zpravidla nacházela ovocná zahrada.

Za posledních 180 let došlo k nárůstu obyvatel a neoddělitelně s tím i k markantnímu zvýšení zastavěných ploch a nádvoří. Zastavěné plochy v současnosti činí 35,944 ha (nárůst o 11,861 ha). Na těchto plochách jsou situovány zejména rodinné domy, větší hospodářské budovy či statky.

#### *5.1.5 Ovocný sad*

Ve srovnávaném historickém období se v lokalitě nacházely 4 ha ovocných sadů. Tyto sady byly umístěny v periferních okrajích obce, v těsné blízkosti hospodářských usedlostí. Až 90 % tehdejších hospodářských usedlostí měla vlastní ovocný sad, navazující na usedlost.

Procento ovocných sadů v minulosti a dnes je totožné. Aktuálně se v území nachází 3,538 ha ovocných sadů. V dnešní době jsou to však větší územní celky, nepřiléhající ke konkrétní usedlosti, zpravidla ponechávány bez odborné péče.

#### *5.1.6 Vodní plocha*

Vodní plocha v minulosti zabírala pouhých 0,472 ha. O toto číslo se dělily tři vodní nádrže v intravilánu a dvě drobnější vodní nádrže v extravilánu obce. V současnosti můžeme registrovat žádoucí nárůst vodní plochy na 6,489 ha. Za nárůst o více než 5 ha vděčíme čtyřem nově vybudovaným vodním nádržím a Roupovskému potoku, s jeho drobnými přítoky.

### 5.1.7 Zahrada

Z indikačních skic bylo vyčteno pouze 0,395 ha kultury zahrada, v tehdejší době označená pojmem „zelinářská zahrada“. Tyto malé parcely byly umístěny v obci při hospodářské usedlosti. Zahrady sloužily výhradně k pěstování zeleniny.

V současnosti zde můžeme vidět nárůst využití území jako zahrady na 11,883 ha. Tento nárůst byl na úkor ovocných sadů. Zahrada v současnosti náleží ke každému rodinnému domu a slouží nejen k pěstování zeleniny, ale i k rekreačním účelům.

## 5.2 Shrnutí analýzy využití území

Tabulka č. 2 zobrazuje data získaná digitalizací indikačních skic stabilního katastru. Je zde znázorněná kultura, spolu s její rozlohou, v daném území, od jejího nejvyššího zastoupení po její nejnižší.

KULTURA	(ha)
Orná půda	439,024
Les	137,888
Trvalý travní porost	101,437
Zastavěná plocha a nádvoří	24,083
Ovocný sad	4,000
Vodní plocha	0,472
Zahrada	0,395

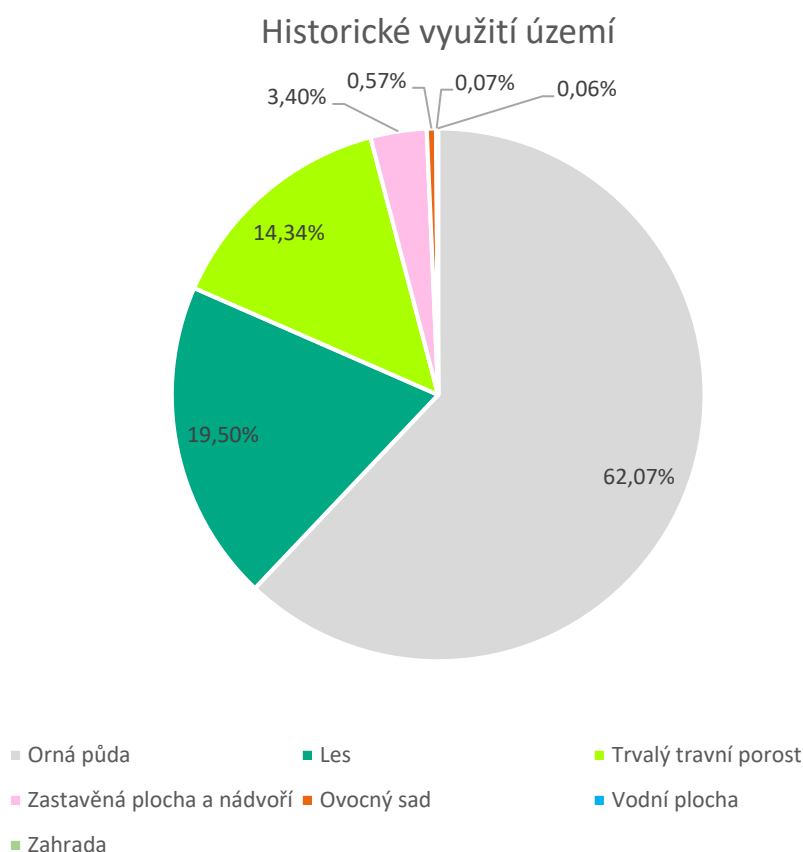
Tab. č. 2 – Historické využití území

Využití zájmového území výrazně dominovala již zmíněná orná půda. Orná půda byla zásadní nejen pro lidskou, ale i pro živočišnou obživu. V období stabilního katastru je patrné vysoké zornění, ale i značná rozloha trvalých travních porostů. Tento fakt vychází ze zemědělského charakteru dané krajiny a tehdejší vysoké intenzity tamějšího hospodaření.

V rámci rozlohy se na druhé příčce umístily lesy. Začátkem 19. stol již byly původní lesy vytlačeny druhotnými, hlavně smrkovými monokulturami, čímž byla

výrazně nabourávána ekologická stabilita krajiny. Lesy měly tehdy především produkční funkci. Postupem času se uměle vysazené lesní jehličnaté monokultury rozšířily na lesy smíšené, což má dnes blahodárny efekt na ekologickou hodnotu i celkový ráz krajiny.

Na třetí příčce historického využití území se umístily louky a pastviny, zabírající 14 % tehdejšího zájmového území. V současné době je pozorováno více než dvojnásobné zvětšení trvalých travních porostů, ze 101,437 ha na aktuálních 233,623 ha, čímž se svojí rozlohou stávají nejvíce zastoupenou kulturou katastrálního území. Z mapových výstupů (obrázek č. 6 a 7) je vidět, že trvalé travní porosty nahradily v minulosti nejvíce zastoupenou ornou půdu. Důvodem těchto markantních změn na našem území jsou zejména dotační politika Českého státu a Evropské unie. Tento fakt ovlivňuje i přechod na holandský způsob hospodaření, snadnost dovozu surovin či klimaticko-meteorologické podmínky současného glaciálu.



*Graf č. 3 – Historické využití území*

V grafu č. 3 je zobrazeno využití území zájmové lokality s příslušným barevným rozlišením. V legendě jsou vyčteny kultury od nejvíce, po nejméně zastoupenou v daném katastrálním území.

Menší zastoupení vodních ploch v minulosti lze přičítat ekonomické náročnosti vybudování vodní nádrže v tehdejší době. Během posledních 180 let v území přibýlo přes 5 ha vodní plochy, což je velmi pozitivní trend s celkově kladným dopadem na životní prostředí. Dále byly v území nově vybudovány 4 umělé vodní nádrže.

Při podrobnějším analyzování land use katastrálního území Roupov bylo zjištěno, že cestní síť v historickém a současném období jsou téměř shodné. Digitalizací map v programu ArcGIS bylo zjištěno, že plocha komunikací v současné době vzrostla o 2,102 ha. Za tento nárůst může zejména fakt, že současné komunikace mají větší šířku. Cestní síť je radiálního charakteru a území bylo již v tehdejší době pro účely hospodaření relativně dobře propojené. Současná cestní síť vychází z cestní sítě historické, respektuje funkce, které by měla splňovat a zajišťuje optimální dostupnost pozemků i potřebnou prostupnost krajiny a zároveň splňuje ekologické, půdoochranné a vodohospodářské funkce. Za tento stav můžeme vděčit již proběhlé pozemkové úpravě ukončené v roce 2007.

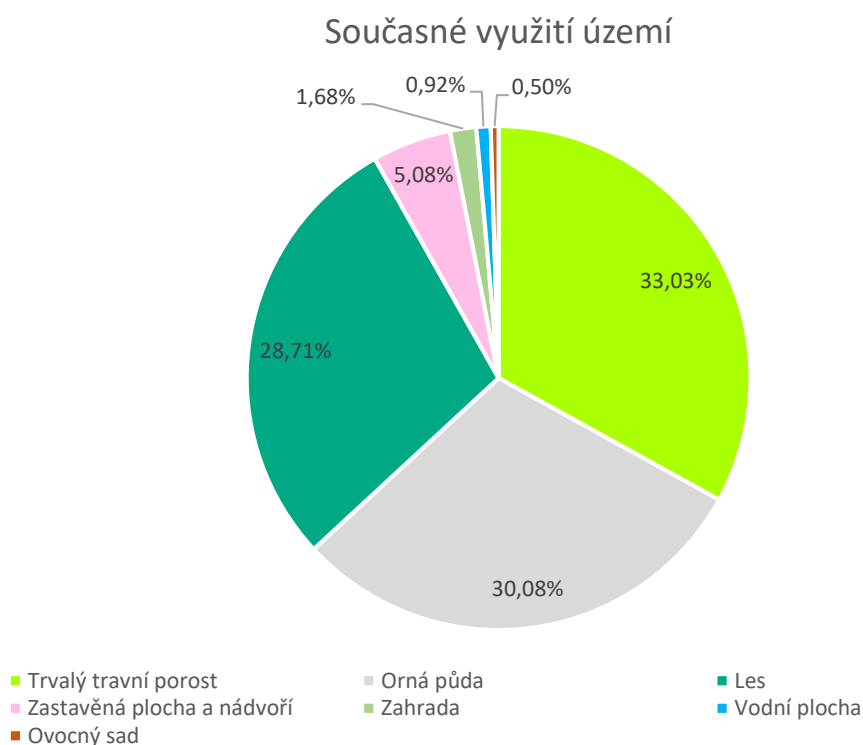
V porovnávaném historickém období se v katastrálním území Roupov nenalézala žádná plocha rozptýlené zeleně či křovin. Zeleň byla vytlačována na úkor agilního využití zemědělského půdního fondu. Důvodem bylo aktivní obdělávání půdy a větší míra hospodaření. Výnosy z hektaru půdy v tehdejší době nebyly díky způsobu hospodaření tak velké jako současné. V současnosti můžeme pozorovat pozitivní nárůst rozptýlené zeleně. Tento nárůst je způsoben především vznikem nových vodotečí. Rozptýlená zeleň je pak jejich doprovodným prvkem, zajišťujícím jejich oddělení od hospodářské krajiny. Dále rozptýlená zeleň slouží jako orientační faktor a hraniční znak, poté co vznikly větší bloky orné půdy. Rozptýlená zeleň má pozitivní dopad na estetickou, ekologickou i přírodní funkci krajiny. Slouží jako interakční prvek a podporuje bezpečnou migraci živočichů v krajině.

KULTURA	(ha)
Trvalý travní porost	233,623
Orná půda	212,778
Les	203,044
Zastavěná plocha a nádvoří	35,944
Zahrada	11,883
Vodní plocha	6,489
Ovocný sad	3,538

Tab. č. 3 – Současné využití území

Tabulka č. 3 zobrazuje aktuální rozlohy kultur zvoleného katastrálního území. Využití území bylo stanoveno na základě digitalizace aktuální ortofotomapy.

Oproti dnešní době byl v minulosti pozorován výrazně nižší stav především ekologicky nevhodných zastavěných ploch a nádvoří. Tento fakt byl způsoben zejména nižším počtem obyvatelstva. Dnes byly tyto kategorie rozšířeny i díky vybudovaným fotovoltaickým elektrárnám, hospodářskému velkostatku, či fotbalovému hřišti, které se v minulosti v katastrálním území nevyskytovaly. Názorné porovnáním grafů č. 3 a 4.



Graf č. 4 – Současné využití území

### Legenda

☐ hranice k.ú.

### Kultura

☐ budova

☐ cesta

☐ jehličnatý les - střední

☐ jehličnatý les - tyčovina

☐ louka s ovocnými stromy

☐ ovocná zahrada

☐ pastvina

☐ pastvina s ovocnými stromy

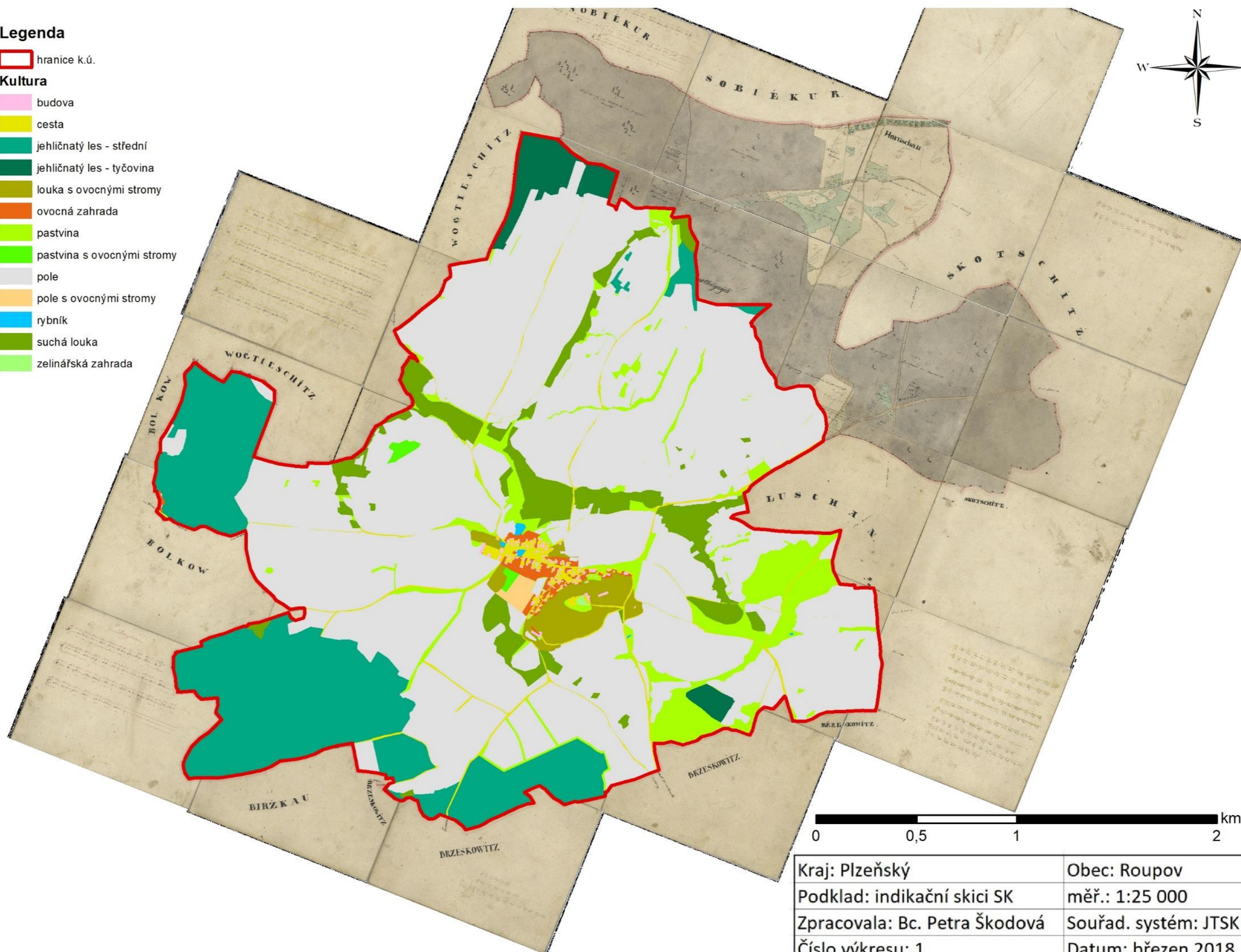
☐ pole

☐ pole s ovocnými stromy

☐ rybník

☐ suchá louka

☐ zelinářská zahrada

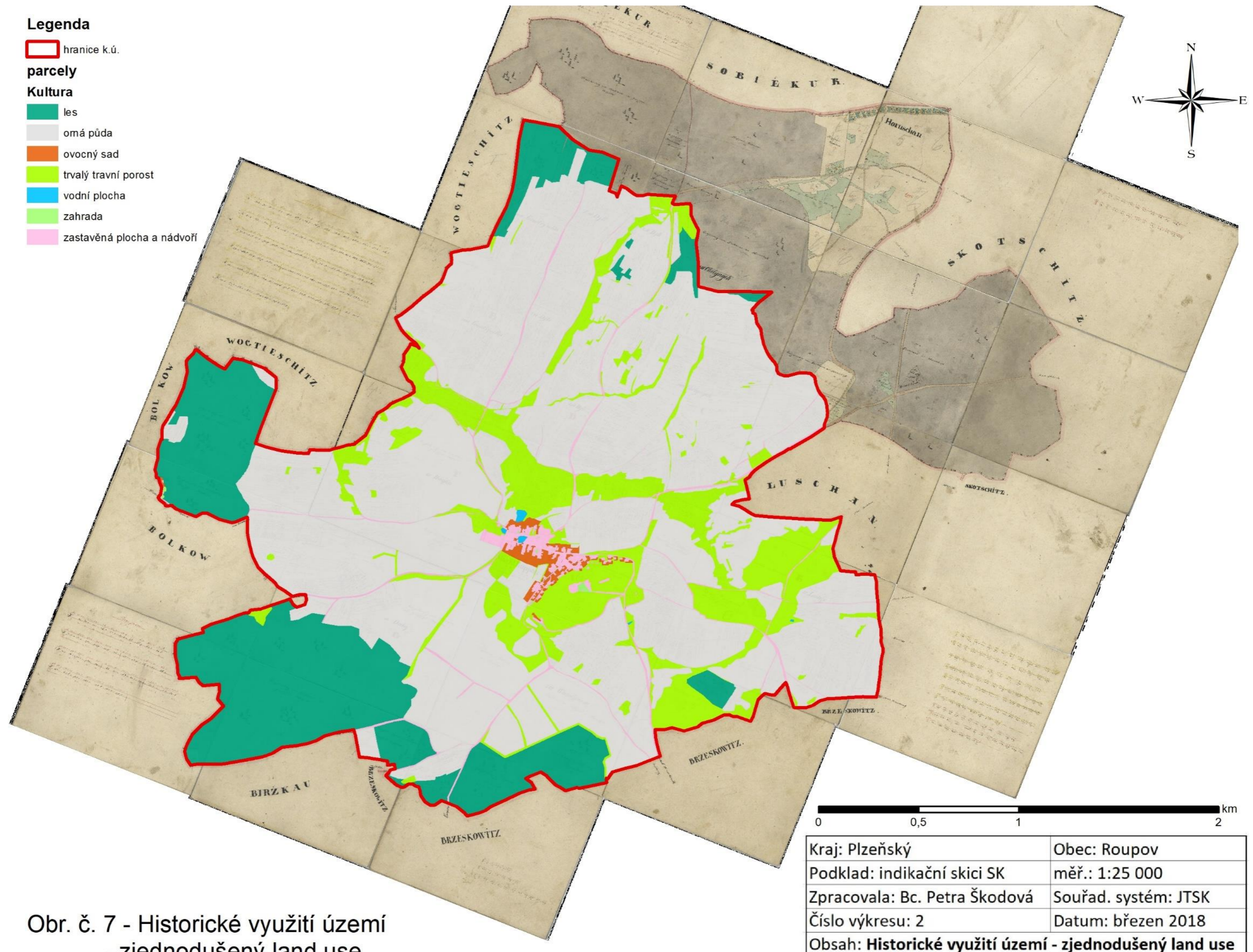


0 0,5 1 2 km

Kraj: Plzeňský	Obec: Roupov
Podklad: indikační skici SK	měř.: 1:25 000
Zpracovala: Bc. Petra Škodová	Souřad. systém: JTSK
Číslo výkresu: 1	Datum: březen 2018
Obsah:	<b>Historické využití území</b>

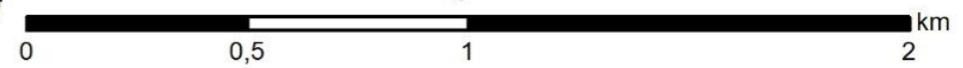
Obr. č. 6 - Historické využití území v k.ú. Roupov










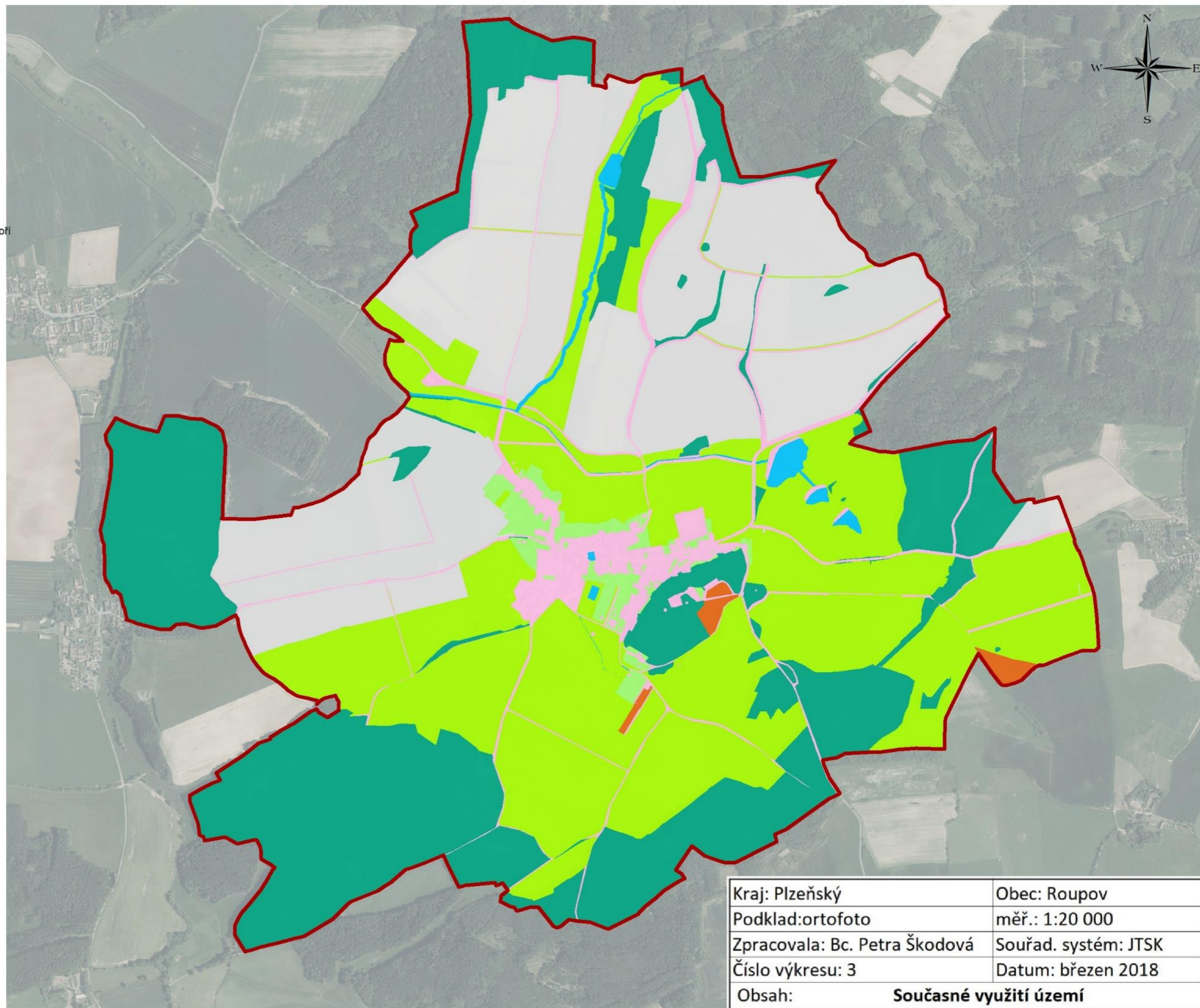
**Legenda**

- hranice k.ú.
- parcely**
- Kultura**
- les
- omá půda
- ovocný sad
- trvalý travní porost
- vodní plocha
- zahrada
- zastavěná plocha a nádvoří



Kraj: Plzeňský	Obec: Roupov
Podklad: indikační skici SK	měř.: 1:25 000
Zpracovala: Bc. Petra Škodová	Souřad. systém: JTSK
Číslo výkresu: 2	Datum: březen 2018
Obsah: <b>Historické využití území - zjednodušený land use</b>	

Obr. č. 7 - Historické využití území  
- zjednodušený land use

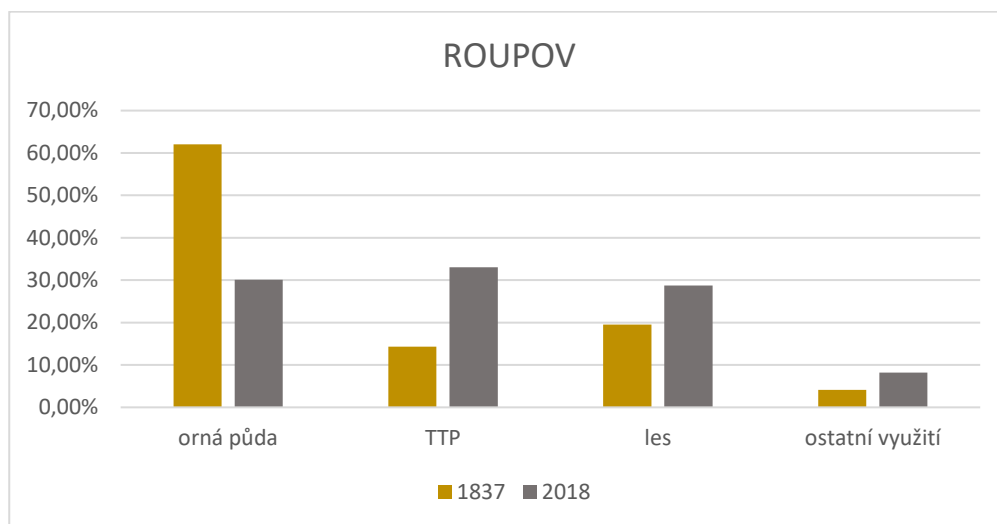
**Legenda** hranice k.ú.**současné využití území****kultura** les orná půda ovocný sad trvalý travní porost vodní plocha zahrada zastavěná plocha a nádvoří

Obr. č. 8 - Současné využití území v k.ú. Roupov

0 0,5 1 2 km

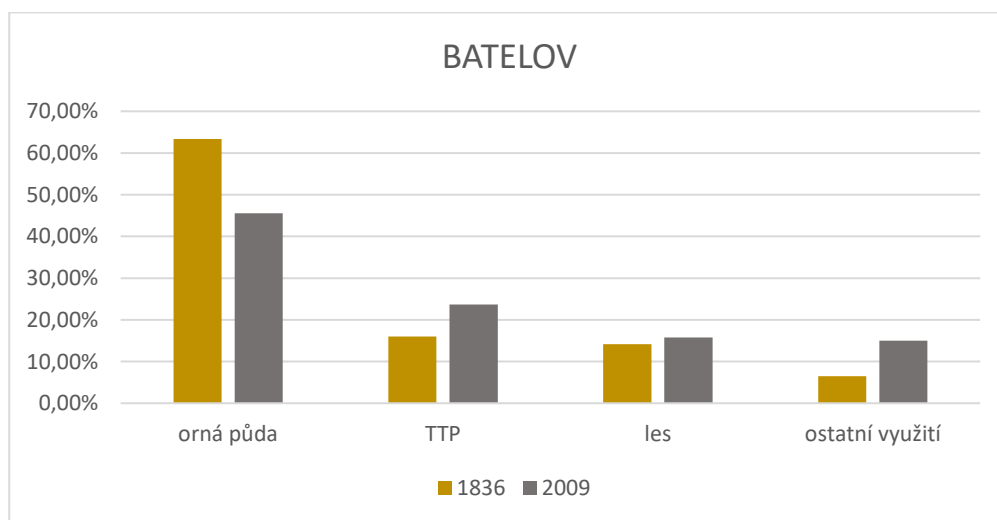
### 5.3 Objektivní porovnání změn ve využití území

Pro objektivitu zjištěných výsledků a možnost jednoznačného určení trendů ve vývoji využití ploch je katastrální území Roupov porovnáno s náhodně vybraným katastrálním územím Batelov, nacházejícím se v kraji Vysočina 20 km na jihozápad od Jihlavy. Dále jsou změny ve využití území v obou katastrálních území porovnány s celorepublikovými údaji.



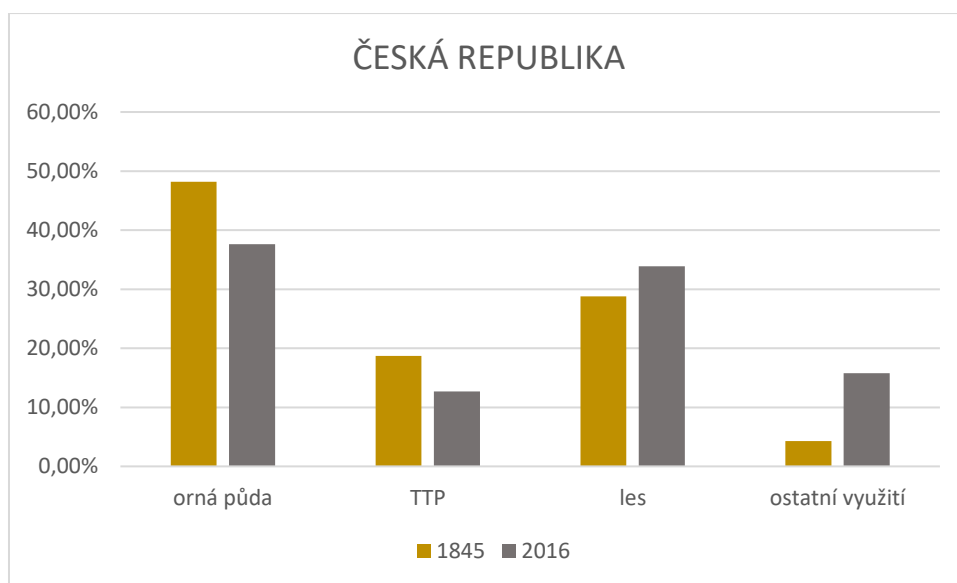
Graf č. 5 – Porovnání vývoje využití území (v % z celkové rozlohy) v k.ú. Roupov v letech 1837–2018

V grafu č. 5 můžeme pozorovat již výše popsané trendy úbytku orné půdy na úkor trvalých travních porostů, lesů a ostatních kategorií využití území. Viz kapitola 5.1.



Graf č. 6 – Porovnání vývoje využití území (v % z celkové rozlohy) v k.ú. Batelov v letech 1836–2009 (zdroj: MARKOVÁ, 2012)

Porovnáním zájmového území s náhodně vybranou lokalitou k.ú. Batelov je potvrzen trend úbytku orné půdy na úkor ostatních kategorií, viz graf č. 6. K největším změnám ve využití území zde došlo v kategorii orná půda (-17,78 %), v kategorii trvale travních porostů (+7,67 %) a v ostatních kategoriích využití (+8,51 %). Nejmenší míru změny využití zaznamenaly lesní porosty, kterých přibýlo pouhých 1,61 %.



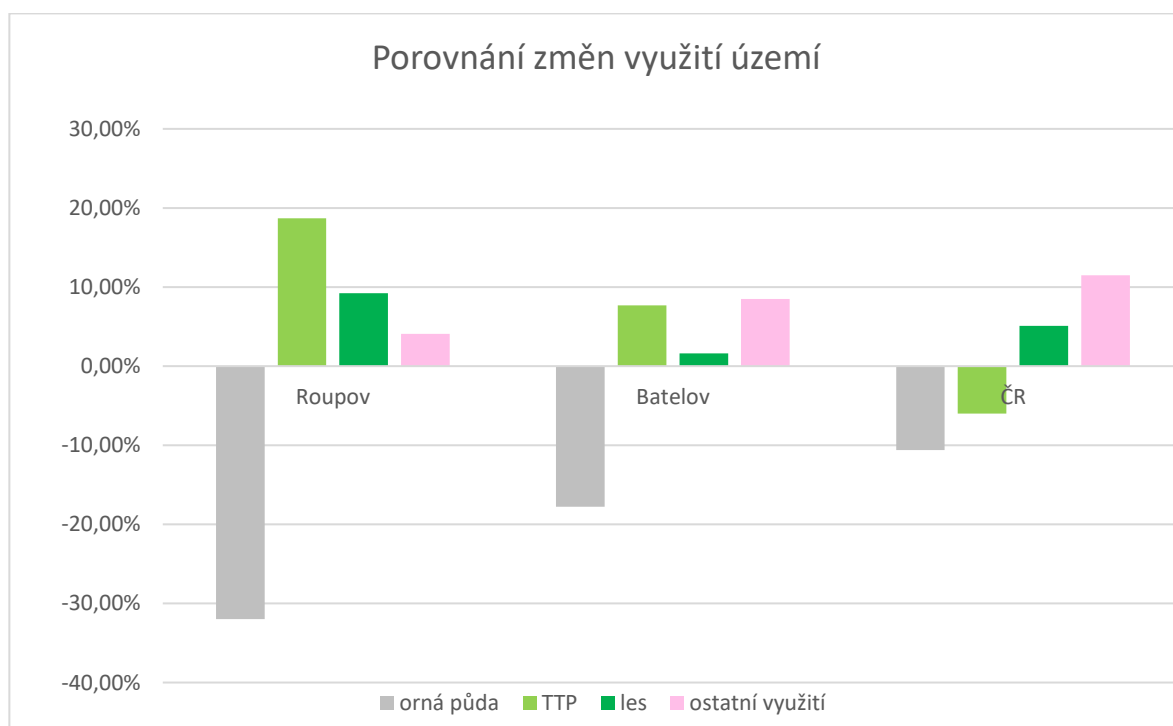
Graf č. 7 – Porovnání vývoje využití území (v % z celkové rozlohy) v ČR v letech 1845–2016 (Zdroj: Databáze LUCC PřF UK Praha; ČUZK)

V rámci posouzení změn ve využití území na základě hodnocených lokalit a v porovnání se změnami probíhajícími na celém území České republiky mezi 19. a 21. stoletím (viz graf č. 7), můžeme potvrdit celorepublikový trend úbytku orné půdy. Jednoznačný je i celkový nárůst kategorií lesů a ostatních ploch. Ve vybraných lokalitách pozorujeme výrazný nárůst trvalých travních porostů, což nám ovšem nepotvrzuje celorepublikový průměr. Konkrétní přírůstky a úbytky ve změnách využití území jsou uvedeny v tabulce č. 4 – Procentuální změny v kategoriích využití území ve vybraných lokalitách a v ČR.

lokality	orná půda	TTP	les	ostatní využití
Roupov	-31,99 %	+18,69 %	+9,21 %	+4,08 %
Batelov	-17,78 %	+7,67 %	+1,61 %	+8,51 %
ČR	-10,60 %	-6,00 %	+5,10 %	+11,50 %

Tab. č. 4 – Procentuální změny v kategoriích využití území ve vybraných lokalitách a v ČR.

Z celorepublikových výsledků analýz využití území lze konstatovat, že od období 1. poloviny 19. století až do dnešní doby docházelo ke snižování podílu orné půdy a naopak ke zvyšování ploch lesů, ale i jiných kategorií využití území, zejména pak kategorií zastavěných ploch a nádvoří a ostatních ploch. Nejvýraznější úbytek orné půdy ze zmíněných území je v katastrálním území Roupov, kde ornou půdu ve velkém nahradily trvalé travní porosty. Nejvýraznější nárůst je tedy v lokalitě Roupov pozorován právě u trvalých travních porostů a to o 18,69 % rozlohy území. Největší procentuální nárůst lesů je pozorován opět v k.ú. Roupov a to o 9,21 %. Naopak nejmenší procentuální změna rozlohy lesů je v k.ú. Batelov (+1,61 %). Viz graf č. 8 – Porovnání změn využití území.



Graf č. 8 – Porovnání změn využití území ve vybraných lokalitách a v ČR.

## 5.4 Analýza půdní držby ve vybrané lokalitě

Analýza půdní držby byla provedena na základě srovnání stabilního katastru (indikačních skic z roku 1837) a současného katastru nemovitostí (data aktuální k dubnu 2018). Získaná data byla tříděna, vyhodnocována a porovnávána v programu Excel a následně byly provedeny výstupy ve formátu grafů a tabulek.

### 5.4.1 Historická půdní držba

V níže uvedené tabulce č. 5 jsou dle abecedy jmenováni všichni historičtí vlastníci parcel katastrálního území Roupov.

<b>VLASTNÍK</b>	<b>(ha)</b>
August von Birkau	2,531
Babka Karel	4,315
Beran Franz	9,906
Berka Mathias	7,131
Blaha Mathias	12,056
Bozdicek Mathias	10,651
Budek Jakub	4,388
Butczek Adalbert	20,159
Czerny Simon	3,755
Danihel Jozef	0,083
Fallaut Katharina	6,655
Fallaut Lumil	5,679
Fallaut Martin	5,990
Fallaut Mathias	22,238
Fiala Franz	0,051
Großherzog von Toskana Herrschaft Ruppau	306,539
Hodan Hanz	0,131
Jellinek Franz	0,134
Kokoschka Joseph	11,198
Kotowsky Karel	6,747
Krs Mathias	2,044
Mayer Adalbert	7,511
Müller Mathias	6,718
Nowotny Johann	0,070
Panaczek Anton	0,046
Peschek Adalbert	19,381
Peschek Johann	4,591
Pospichall Wenzel	0,123
Rajek Jakub	23,192
Reitspies Philip	0,344
Rothanzl Anton	0,019
Ruppau Gemeinde	53,671

Rzebetz Johann	6,496
Sedlaczek Anna	11,150
Sedlaczek Georg	4,818
Sedlak Jozef	0,062
Sechser Katharina	10,269
Schedivetz Joseph	6,261
Schwestka Johann	0,110
Sička Joseph	10,983
Smeykal Martin	0,096
Stehno Joseph	0,322
Streitz Jakub	2,351
Stuckel Janos	4,191
Suschanka Adalbert	0,478
Suschanka Andreas	3,833
Sušik Mathias	6,258
Tikall Adalbert	11,443
Tikall Jakub	11,964
Watzik Gallus	10,723
Watzik Mathias	6,223
Wollek Adalbert	20,612
Wollek Johannes	4,855
Woraczek Mathias	12,798
Woraczek Karel	5,579
Zischka Mathias	0,312

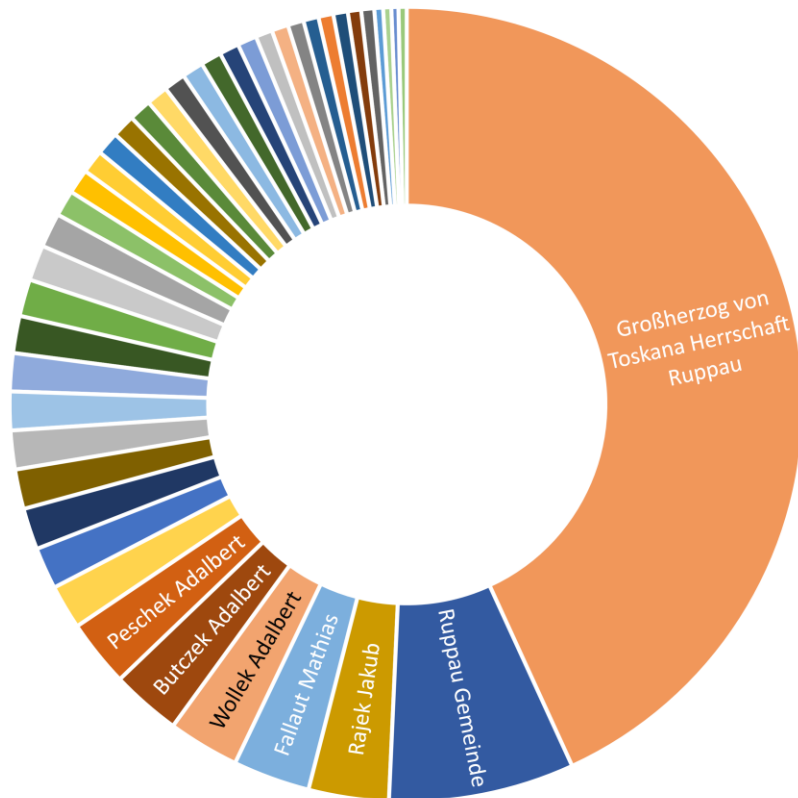
*Tab. č. 5 – Historická půdní držba v k.ú. Roupov*

V území se nacházelo celkem 56 vlastníků, kteří se dělili o 1 865 parcel. Největším vlastníkem půdy v území byla šlechta (v mapách též často označováno jako „D“, či „dominium“), konkrétně velkovévoda „von Toskana“. V mapách označován jako „Großherzog von Toskana als Herrschaft Ruppau“ – přeloženo „velkovévoda Toskánský z panství Roupov“. Šlechta byla vlastníkem 43 % veškeré půdy v katastrálním území. Großherzog von Toskana vlastnil většinu lesů v území, ornou půdu, pastviny, suché louky a hrad Roupov.

Druhým největším vlastníkem půdy byla obec Roupov, v mapách označováno „Ruppau Gemeinde“ či „Gemeinde“ („obec“). Obec vlastnila 8 % tehdejšího území. Do majetku obce spadaly všechny tehdejší komunikace, většina pastvin při komunikacích a malá část lesa.

Dalšími většími majiteli půdy byli například: Rajek Jakub, Fallaut Mathias, Wollek Adalbert, Butczek Adalbert a další, viz následující graf č. 9.

## Historické půdní vlastnictví



Graf č. 9 – Historické půdní vlastnictví

Z grafu č. 9 je názorně vidět velké půdní vlastnictví v rukou šlechty, v kontrastu s drobným půdním vlastnictvím poddaných. Tito drobní vlastníci spravovali obvykle jen malou část orné půdy, pastvin a suchých luk. Jmenované kultury byly nezbytné pro každého hospodáře k zajištění obživy a výdělku.

Zbylí vlastníci byli majiteli malého procenta orné půdy, luk a pastvin v území a jejich parcely byly zpravidla velice malých rozměrů (viz obr. č. 9 – Historická půdní držba v k.ú. Roupov).

### 5.4.2 Současná půdní držba

V níže uvedené tabulce č. 6 jsou dle abecedy jmenováni všichni současní vlastníci parcel katastrálního území Roupov k dubnu, 2018.



<b>VLASTNÍK</b>	<b>(ha)</b>
Alterová Gabriela	0,1421
Babka Jiří	0,1637
Babka Josef	6,5682
Baková Františka	0,0214
Baláž Ján	0,0214
Behenský A., Ledvoň A., Ledvoň L.	0,1116
Behenský Alois	26,0114
Beneš Petr, Voráčková Martina	0,1577
Beran Jan	0,5038
Berka Miroslav	1,7426
Berka Vítězslav	0,086
Bláhová A., Loudová M., Schäferová I., Šraitová M.	0,0278
Bláhová Anna	0,25
Brabcová T., Korběl V., Rafajová P.	0,2511
Brabec Václav	0,4826
Brabec, Junek-Bogičević, Morštainová, Petrová	0,0335
Bukovjan Jan, Bukovjan Šimon	0,0319
Cihlářová, Hošková, Kastnerová, Lojdová, Markvartová	0,0678
Cihlářová, Kastnerová, Mračková, Schejbalová, Šašek	2,7298
Cink Ladislav	0,584
Cinková Marie	0,0774
Cvačka Jiří, Karbanová Marie	0,2725
Čepelková Libuše	3,658
Černý Bohumil Ing., Jurková Marie	11,123
Drdová Dana	0,3471
Dziura Pavol	0,0666
Erbenová Jitka	0,0142
Firkle Antonín MUDr., CSc.	0,9938
Fričová Libuše, Kavanová Jana	0,0697
HD plus s.r.o.	1,7396
Heřman P., Kovářová V., Šimurdová J.	0,1062
Hettler Václav	0,2003
Hettlerová Jana	9,4344
Hettlerová Jana, Hrubá Miloslava	0,1295
Hlávková Anna	1,0386
Hodan Petr	0,7926
Holá Jana	0,6616

<b>VLASTNÍK</b>	<b>(ha)</b>
Palík Lubomír	0,077
Palmová Jaroslava	5,986
Pittr Jaroslav	19,5001
Pittr Pavel	1,0504
Plzeňský kraj - SÚSPK	4,8048
Polívka Zdeněk	0,4435
Povodí Vltavy	0,8335
Prokeš Jan Ing., Sochůrková Petra	0,0628
Rada Jiří	0,3798
Rais J., Rais L., Rais M.	11,2554
Rájek Petr	0,0602
Rajšpís Jan	8,2778
Rajt Václav	0,0608
Reh Miloslav	0,3188
Reitspies Zdeněk	0,6502
Růžička Jan	0,2418
Sagan Luboš	0,0612
Saidlová Jarmila Mgr., Šálková Milada	0,5307
Sedláčková Anna	2,4616
Schejbal Jan	0,1205
Schejbal Luděk	4,0526
Schejbal Luděk, Schejbalová Jaroslava	0,1759
Schejbal Miloslav	0,0676
Schejbal Václav	0,1406
Schejbalová Anna	0,0714
SJM Beer Roman a Beerová Petra	0,0738
SJM Benýr Milan a Benýrová Helena	0,1316
SJM Beran Jan a Beranová Monika	0,0703
SJM Bukovský Eduard a Bukovská Zdeňka	0,0341
SJM Hajšman M. a Hajšmanová D., Hajšmanová L.	0,1963
SJM Havlík Václav a Havlíková Anna	1,1244
SJM Chval Zbyněk a Chvalová Hana	0,0556
SJM Janeček Josef a Janečková Jitka	0,8878
SJM Kapalín Karel a Kapalínová Marie	0,0262
SJM Klenovský Pavel Ing. a Klenovská Renata	0,1808
SJM Kraft Martin a Kraftová Barbora Ing.	0,259
SJM Kropáček Jiří a Kropáčková Anna	7,3886
SJM Kubýna Karel a Kubýnová Pavla	0,0196

Holzová Jana	0,1186
Hošková Anna	5,7196
Hošková Anna, Voráčková Martina	1,2018
Hoškova, Kadlec, Levora, Voráčková	0,0211
Hrabík Miroslav	0,057
Hrubá Marie, Hrubý Josef	0,0358
Hrubá Milena Ing., Hrubý Jan JUDr.	0,2694
Hrubý Josef	11,5696
Hřebeč Jan	0,0987
Chvalová Hana, Maršálková Marcela	0,0077
Jaroš Jiří, Jarošová Iveta	0,4776
Jeníková Kateřina Mgr., Šípová Anna	0,0105
Jílek Petr, Kubešová Michaela	0,0702
Junek-Bogičević M., Morštainová K., Petrová K.	2,8828
Kadlec Jaroslav	0,4516
Kadlecová Hana	0,0461
Kaňáková Zdeňka	0,4796
Karas Jiří Ing.	0,0269
Kastner J., Kastner V., Kastnerová J.	0,2591
Kastner Václav Ing., Kastnerová Jana	0,0684
Kastnerová Jana	0,0686
Kastnerová Vlasta	0,4703
Kašpar Václav	10,2025
Klasnová Marie	0,1333
Kleinová, Kolářová, Paleček, Raušová, Šašková	0,1643
Kohout Jan	0,2471
Kohout Jaroslav	9,7294
Kohout Václav	0,0444
Koláček Jan	0,656
Kovaříková Eva MUDr., Pavlík Pavel JUDr.	11,8521
Kráčmarová J., Šteiner J., Šteiner P.	1,2506
Krs Vlastimil	4,0989
Kubešová Simona Mgr.Bc.	0,4013
Kufner Jan Ing., Kufner Josef	8,9554
Květoňová Marie	0,0364
Ledvoň Aleš, Ledvoň Lukáš	0,0664
Ledvoň Lukáš	0,8996

SJM Ledvoň Aleš a Ledvoňová Helena	0,1237
SJM Lohynský Miroslav a Lohynská Jana	0,0274
SJM Pavlík Pavel JUDr. a Pavlíková Bronislava DiS.	0,2304
SJM Pech Jiří a Pechová Hana	0,2889
SJM Pittr Jaroslav a Pittrová Jana	0,1513
SJM Platzer Milan Mgr. a Platzerová Jitka	0,2417
SJM Schejbal František a Schejbalová Zdeňka	0,0999
SJM Šíma Petr a Truxová Eva	0,0281
SJM Tykal Václav a Tykalová Jana, Tykalová Jana	0,1892
SJM Überall Ferdinand Mgr. a Überall Věra Ing.	0,0206
SJM Váca Marek Bc. a Vácová Michaela	0,1497
SJM Votík Jan a Votíková Jaroslava Ing.	7,5369
SJM Wenig Vlastimil a Wenigová Marcela	0,0966
SJM Zezula Miroslav a Zezulová Blanka	0,1056
Solfronk Václav Ing.	4,2673
Solfronková Radka	0,197
Soukup František Ing.	0,5095
Soukup Jan, Zemědělské družstvo Merklín u Přeštic	2,0943
Soukup Miroslav	0,04
Státní pozemkový úřad ČR	1,7449
Stojanovič Jiří	2,6824
Stojanovič Jiří, Stojanovičová Marie	0,0537
Strejc P., Strejc V., Strejcová A.	1,9384
Strejc Petr, Strejc Václav	0,0765
Stuchlová Marie	10,1578
Svobodová Martina	0,0653
Šalom Petr	1,7507
Šašek Čestmír JUDr.	6,5523
Šašková Blažena	0,6005
Šilingrová Magdalena	0,9224
Šíp Pavel	0,0727
Široká Blanka	0,575
Škopková Šárka MUDr.	0,8347
Škranc Martin	0,5174
Šobr Josef	0,1037
Šobr Josef, Šobrová Blanka	4,4664
Šobr Radek, Šobrová Veronika	0,0463

Ledvoňová Hana	0,0806	Špaček Bohuslav	0,0474
Lesy ČR	154,5273	Šraitová Magdaléna	0,1007
Levora Josef JUDr.	0,9341	Štýs Jan	0,1015
Louda Luděk	2,5838	Štýsová Lenka	0,1649
Loudová Miloslava	0,1214	Švejdová Alena	0,0329
Loukota Jiří	1,197	Tolar Milan	0,0757
Mafka Jaroslav	0,2749	Tolar Petr	0,1286
Majer Jan	3,4179	Tolarová Tereza	0,0901
Majerová Jindra	0,0271	Třísková Alena	0,272
Makula Josef	0,0766	Überall Ferdinand Mgr.	0,0606
Markvartová Markéta, Šašek Tomáš	0,1021	Vacík V., Živná A., Živný V.	0,0159
Mašková Zdeňka	0,0751	Vacík Václav	195,4103
Mik Jaroslav	0,0508	Vacíková Michaela	0,2394
Mikula Jan, Mikulová Martina	0,0931	Vacíková Milada	0,4628
Mornštajnová Miloslava	0,0465	Váňová Libuše	0,2152
Mračková Jaroslava	0,0498	Voráčková Martina	3,1829
Mrázová Lenka	0,1419	Voráčková Vlasta	0,5853
Mrázová Monika	0,1055	Votík David	0,2087
Nešverová Helena	0,0362	Votíková Jitka MUDr.	0,5861
Nováková Jiřina Mgr.	0,164	Votýpka Václav	0,6159
Obec Roupov	57,4749	Weber Jan	2,0293
Obec Soběkury	0,7794	Západočeské konzumní družstvo Plzeň	0,0178
Ortinská Hana	0,1653	Zechová Petra	0,2963
Otýs Jiří	0,3019	Zemědělské družstvo Merklín u Přeštic	4,087
Paleček Stanislav	0,7363	Zralá Vlasta	3,831
Paleček Stanislav, Státní poz. úřad	0,113	Žábková Eva	4,0708

Tab. č. 6 – Současná půdní držba v k.ú. Roupov

V současné době se se zvýšením počtu obyvatel výrazně zvýšil i počet vlastníků parcel v katastrálním území, a to z původních 56 vlastníků na aktuálních 201. Naopak počet parcel se z původních 1 865 zmenšil na pouhých 945. Na nižším počtu parcel, při vyšším počtu vlastníků, má jednoznačně zásluhu proběhlá pozemková úprava, ukončená v roce 2007. (Pozn.: Do pozemkové úpravy se vstupovalo s počtem 1 828 parcel.)

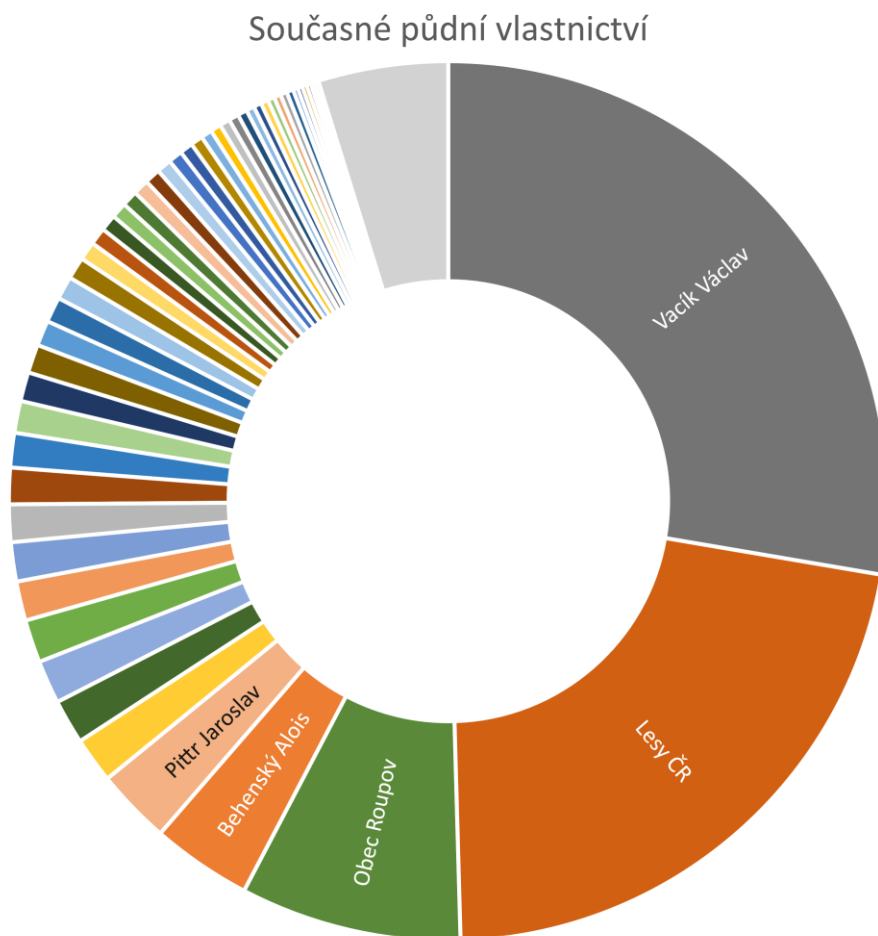
Velkou změnou je i největší vlastník půdy v katastrálním území. Tím už není šlechta, ale soukromý podnikatel, hospodář Václav Vacík, vlastníci 28 % půdy v katastrálního území Roupov (viz graf č. 10). V jeho vlastnictví je zejména orná půda a trvalé travní porosty.

Změnou je i druhý největší vlastník v území, kterým se staly Lesy ČR. V majetku Lesů ČR je přes 90 % lesních porostů. Dříve byly lesy ve vlastnictví šlechty a obce.

Třetím největším vlastníkem půdy v území je právě obec Roupov. Obec má stejně jako v minulosti i dnes v majetku 8 % půdy v katastrálním území. Tyto plochy jsou zejména veřejné prostory, komunikace, koupaliště a rekreační plochy.

Oproti stabilnímu katastru v katastru nemovitostí přibylo vlastnictví soukromých organizací, zemědělských družstev a spoluvlastnictví více osob.

Současné parcely jsou výrazně větších rozměrů. Malé a řemenové parcely byly nahrazeny pravidelnými obdélníkovými parcelami. Dále v území přibylo mnoho obyvatel, kteří nevlastní žádnou hospodářskou půdu. V minulosti vlastnila každá rodina minimálně jedno pole pro zajištění vlastní obživy (viz obr. č. 10 – Současná půdní držba v k.ú. Roupov).

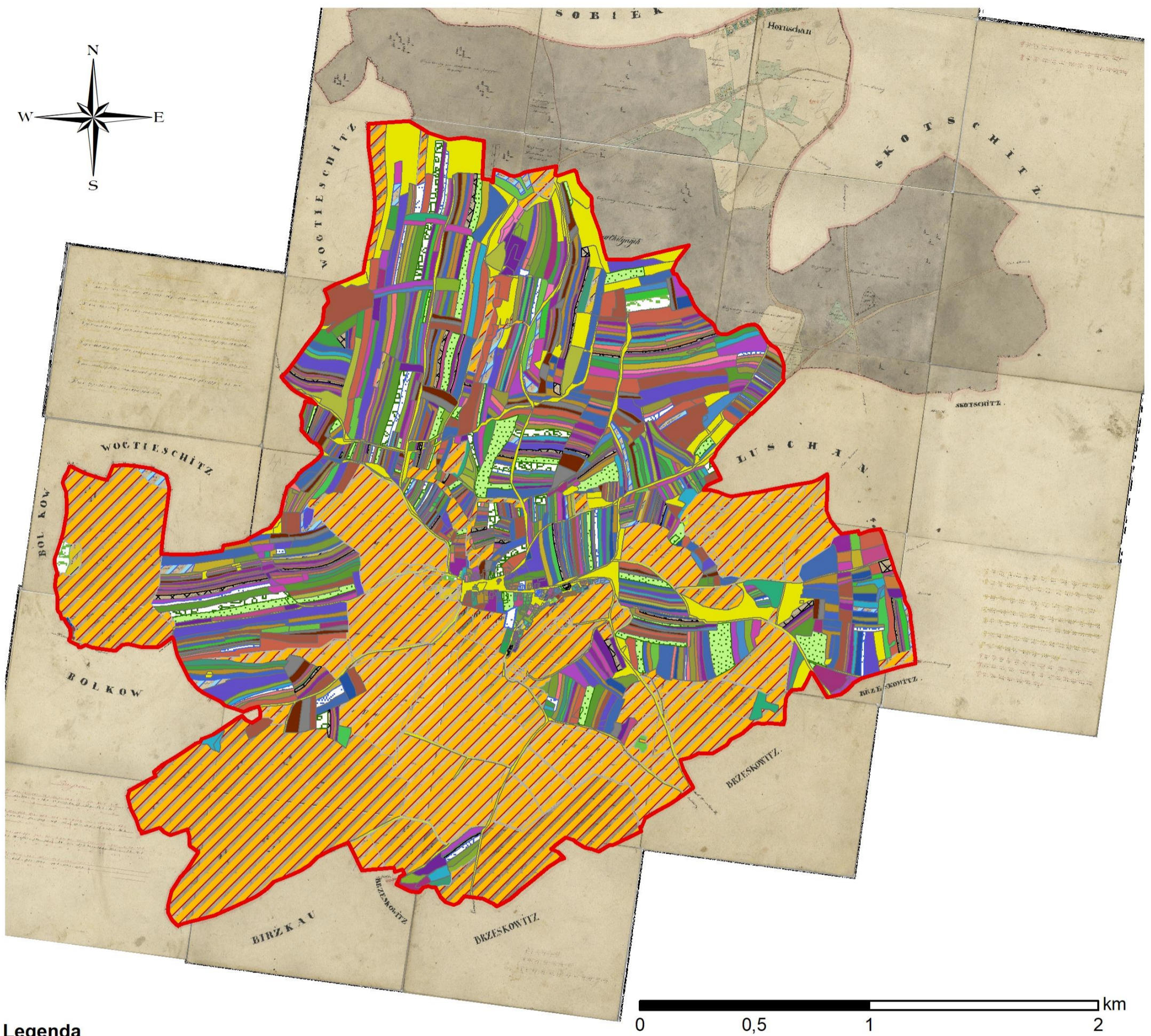


Graf č. 10 – Současná půdní vlastnictví

Porovnáním stabilního a současného katastru nemovitostí byla nalezena shoda nejméně 25 % rodově stejných vlastníků. Jednalo se buď o totožný rod, zjištěný na základě stejného příjmení, nebo o rod, jehož původně německé příjmení bylo přejmenováno na české. Viz tabulka č.7.

HISTORIČTÍ VLASTNÍCI	SOUČASNÍ VLASTNÍCI
Babka Karel	Babka Josef
Beran Franz	Beran Jan
Blaha Mathias	Bláhová Anna
Czerny Simon	Černý Bohumil
Hodan Hanz	Hodan Petr
Krs Mathias	Krs Vlastimil
Mayer Adalbert	Majer Jan
Rajek Jakub	Rájek Petr
Reitspies Philip	Rajšpís Jan
Sedlaczek Anna	Sedláčková Anna
Streitz Jakub	Strejc Václav
Watzik Mathias	Vacík Václav
Woratzek Karel	Voráčková Vlasta

*Tab. č. 7 – Porovnání půdní držby*

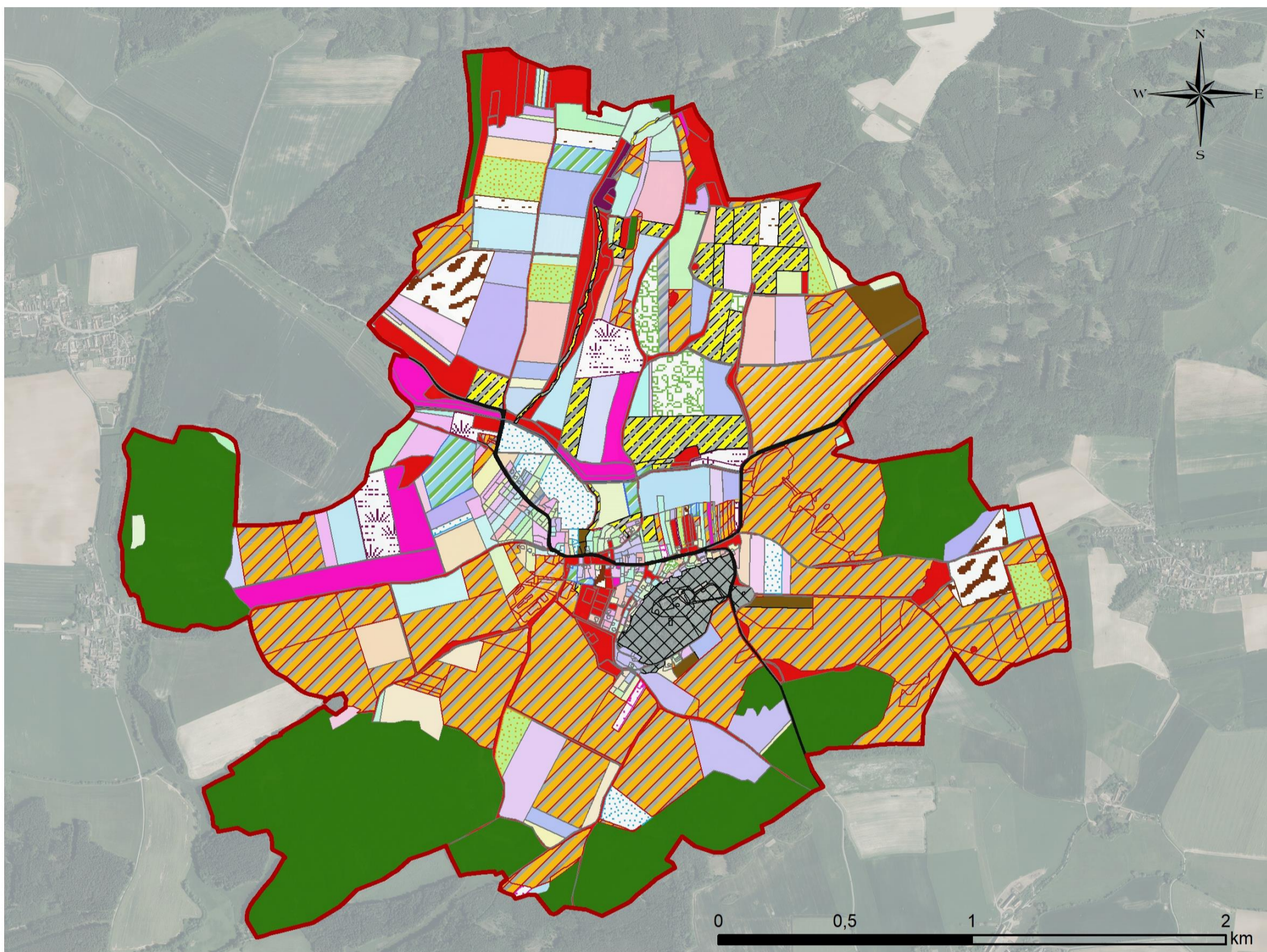


**Legenda**

- |                   |  |                  |                   |                    |                  |
|-------------------|--|------------------|-------------------|--------------------|------------------|
| hranice k.ú.      | Butczek Adalbert                         | Jellinek Franz   | Pospichall Wenzel | Sedlaczek Georg    | Tikall Adalbert  |
| <b>parcely</b>    | Czerny Simon                             | Kokoschka Joseph | Rajek Jakub       | Sedlak Jozef       | Tikall Jakub     |
| <b>Vlastník</b>   | Danihel Jozef                            | Kotowsky Karel   | Reitspies Philip  | Sička Joseph       | Watzik Gallus    |
| August von Birkau | Fallaut Katharina                        | Krs Mathias      | Rothanzl Anton    | Smeykal Martin     | Watzik Mathias   |
| Babka Karel       | Fallaut Lumil                            | Mayer Adalbert   | Ruppau Gemeinde   | Stehno Josef       | Wollek Adalbert  |
| Beran Franz       | Fallaut Martin                           | Müller Mathias   | Rzebetz Johann    | Streitz Jakub      | Wollek Johannes  |
| Berka Mathias     | Fallaut Mathias                          | Nowotny Johann   | Schedivetz Joseph | Stuckel Janos      | Woraczek Mathias |
| Blaha Mathias     | Fiala Franz                              | Panaczek Anton   | Schwestka Johann  | Suschanka Adalbert | Woratzek Karel   |
| Bozdicek Mathias  | Großherzog von Toskana Herrschaft Ruppau | Peschek Adalbert | Sechser Katharina | Suschanka Andreas  | Zischka Mathias  |
| Budek Jakub       | Hodan Hanz                               | Peschek Johann   | Sedlaczek Anna    | Sušik Mathias      |                  |

Kraj: Plzeňský	Obec: Roupov
Podklad: indikační skici SK	měř.: 1:25 000
Zpracovala: Bc. Petra Škodová	Souřad. systém: JTSK
Číslo výkresu: 4	Datum: březen 2018
Obsah:	<b>Historická půdní držba</b>

Obr. č. 9 - Historická půdní držba v k.ú. Roupov



**Legenda**

- hranice k.ú.
- parcely**
- vlastník:**
- Alterová Gabriela
- Axlerová Anna PhDr.
- Babka Jiří
- Babka Josef
- Baková Františka
- Baláz Ján
- Behenský A., Ledvoň A., Ledvoň L.
- Behenský Alois
- Beneš Petr, Voráčková Martina
- Beran Jan
- Berka Miroslav
- Berka Vítězslav
- Bláhová A., Loudová M., Scháferová I., Šraitová M.
- Bláhová Anna
- Brabcová T., Korběl V., Rafajová P.
- Brabec Václav
- Brabec, Junek-Bogičević, Morštainová, Petrová
- Bukovjan Jan, Bukovjan Šimon
- Chvalová Hana, Maršálková Marcela
- Chlářová, Hošková, Kastnerová, Lojdová, Markvartová,
- Chlářová, Kastnerová, Mračková, Schejbalová, Šašek
- Cink Ladislav
- Cinková Marie
- Drdová Dana
- Dziura Pavol
- Erbenová Jitka
- Firkle Antonín MUDr., CSC.
- Fričová Libuše, Kavanová Jana
- HD plus s.r.o.
- Hettler Václav
- Hettlerová Jana
- Hettlerová Jana, Hrubá Miloslava
- Heřman P., Kovářová V., Šimurdová J.
- Hlávková Anna
- Hodan Petr
- Holzová Jana
- Holá Jana
- Hošková Anna
- Hošková Anna, Voráčková Martina
- Hošková, Kadlec, Levora, Voráčková
- Hrabík Miroslav
- Hrubá Marie, Hrubý Josef
- Hrubá Milena Ing., Hrubý Jan JUDr.
- Hrubý Josef
- Hřebec Jan
- Jaroš Jiří, Jarošová Iveta
- Jeníková Kateřina Mgr., Šípová Anna
- Junek-Bogičević M., Morštainová K., Petrová K.
- Jilek Petr, Kubešová Michaela
- Kadlec Jaroslav
- Kadlecová Hana
- Karas Jiří Ing.
- Kastner J., Kastner V., Kastnerová J.
- Kastner Václav Ing., Kastnerová Jana
- Kastnerová Jana
- Kastnerová Vlasta
- Kaňáková Zdeňka
- Kašpar Václav
- Klasnová Marie
- Kleinová, Kolářová, Paleček, Raušová, Šašková
- Kohout Jan
- Kohout Jaroslav
- Kohout Václav
- Kolářek Jan
- Kovaříková Eva MUDr., Pavlík Pavel JUDr.
- Krs Vlastimil
- Kračmarová J., Šteiner J., Šteiner P.
- Kubešová Simona Mgr.Bc.
- Kufner Jan Ing., Kufner Josef
- Květoňová Marie
- Ledvoň Aleš, Ledvoň Lukáš
- Ledvoň Lukáš
- Ledvoňová Hana
- Lesy ČR
- Levora Josef JUDr.
- Louda Luděk
- Loudová Miloslava
- Loukota Jiří
- Mafka Jaroslav
- Majer Jan
- Majerová Jindra
- Makula Josef
- Markvartová Markéta, Šašek Tomáš
- Mašková Zdeňka
- Mik Jaroslav
- Mikula Jan, Mikulová Martina
- Momštajnová Miloslava
- Mračková Jaroslava,
- Mrázová Lenka
- Mrázová Monika
- Nešverová Helena
- Nováková Jiřina Mgr.
- Obec Roupov
- Obec Soběkurý
- Ortinská Hana
- Otyš Jiří
- Paleček Stanislav
- Paleček Stanislav, Státní poz. úřad
- Palmová Jaroslava
- Palík Lubomír
- Pittr Jaroslav
- Pittr Pavel
- Plzeňský kraj - SÚSPK
- Pollvka Zdeněk
- Povodí Vltavy
- Prokeš Jan Ing., Sochůrková Petra
- Rada Jiří
- Rais J., Rais L., Rais M.
- Rajt Václav
- Rajšpís Jan
- Reh Miloslav
- Reitspies Zdeněk
- Rájek Petr
- Růžička Jan
- SJM Beer Roman a Beerová Petra
- SJM Benýr Milan a Benýrová Helena
- SJM Beran Jan a Beranová Monika
- SJM Bukovský Eduard a Bukovská Zdeňka
- SJM Chval Zbyněk a Chvalová Hana
- SJM Hajšman M. a Hajšmanová D., Hajšmanová L.
- SJM Havlík Václav a Havlíková Anna
- SJM Janeček Josef a Janečková Jitka
- SJM Kapalín Karel a Kapalínová Marie
- SJM Klenovský Pavel Ing. a Klenovská Renata
- SJM Kraft Martin a Kraftová Barbora Ing.
- SJM Kropáček Jiří a Kropáčková Anna
- SJM Kuběna Karel a Kuběnová Pavla
- SJM Ledvoň Aleš a Ledvoňová Helena
- SJM Lohynský Miroslav a Lohynská Jana
- SJM Pavlík Pavel JUDr. a Pavlíková Bronislava DiS.
- SJM Pech Jiří a Pechová Hana
- SJM Pittr Jaroslav a Pittrová Jana
- SJM Platzer Milan Mgr. a Platzerová Jitka
- SJM Schejbal František a Schejbalová Zdeňka
- SJM Tykal Václav a Tykalová Jana, Tykalová Jana
- SJM Votík Jan a Votíková Jaroslava Ing.
- SJM Váca Marek Bc. a Vácová Michaela
- SJM Wenig Vlastimil a Wenigová Marcela
- SJM Zezula Miroslav a Zezulová Blanka
- SJM Überall Ferdinand Mgr. a Überall Věra Ing.
- SJM Šima Petr a Truxová Eva
- Sagan Luboš
- Saidlová Jarmila Mgr., Šálková Milada
- Schejbal Jan
- Schejbal Luděk
- Schejbal Luděk, Schejbalová Jaroslava
- Schejbal Milošlav
- Schejbal Václav
- Schejbalová Anna
- Sedláčková Anna
- Solfronk Václav Ing.
- Solfronková Radka
- Soukup František Ing.
- Soukup Jan, Zemědělské družstvo Merklín u Přeštic
- Soukup Miroslav
- Stojanovič Jiří
- Stojanovič Jiří, Stojanovičová Marie
- Strejc P., Strejc V., Strejcová A.
- Strejc Petr, Strejc Václav
- Stuchlová Marie
- Státní pozemkový úřad ČR
- Svobodová Martina
- Tolar Milan
- Tolar Petr
- Tolarová Tereza
- Tříšková Alena
- Vacík V., Živná A., Živný V.
- Vacík Václav
- Vacíková Michaela
- Vacíková Milada
- Voráčková Martina
- Voráčková Vlasta
- Votík David
- Votíková Jitka MUDr.
- Votýpka Václav
- Váňová Libuše
- Weber Jan
- Zechová Petra
- Zemědělské družstvo Merklín u Přeštic
- Zralá Vlasta
- Západočeské konzumní družstvo Plzeň
- Überall Ferdinand Mgr.
- Čepelková Libuše
- Černý Bohumil Ing., Jurková Marie
- Šalom Petr
- Šašek Čestmír JUDr.
- Šašková Blažena
- Šilingrová Magdalena
- Široká Blanka
- Škopková Šárka MUDr.
- Škranc Martin
- Šobr Josef
- Šobr Josef, Šobrová Blanka
- Šobr Radek, Šobrová Veronika
- Špaček Bohuslav
- Šraitová Magdalena
- Štýs Jan
- Štýsová Lenka
- Švejdová Alena
- Šíp Pavel
- Žáková Eva

Kraj: Plzeňský	Obec: Roupov
Podklad: ortofoto	měř.: 1:25 000
Zpracovala: Bc. Petra Škodová	Souřad. systém: JTSK
Číslo výkresu: 5	Datum: březen 2018
Obsah:	<b>Současná půdní držba</b>

Obr. č. 10 - Současná půdní držba v k.ú. Roupov

## 5.5 Zhodnocení vlivu změn půdní držby na změny využití území

Pro současnou podobu krajiny bylo rozhodující především 19. a 20. století, nejvíce pak 2. polovina 20. století. Významné intenzifikační trendy v krajinné struktuře spojené s industrializací života společnosti se v průběhu let výrazně odrážejí ve vyšší fragmentaci krajiny. Především vlivem dědictví pokračovalo drobení půdní držby. Z původních 56 vlastníků má dnes katastrální území Roupov vlastníků 201, přičemž pouze 3 % statků mají dnes větší výměru než 20 ha. Na mapových výstupech je vidět, že i přes různé scelovací reformy zůstala vlastnická držba až do dneška velmi roztříštěná.

Vznik hospodářských společností spolu s rozvojem zemědělských věd se podílí na zvýšení intenzifikace zemědělství. To vede ke zvětšení bloků orné půdy, avšak plošně se kultura orné půdy díky intenzifikaci hospodaření snižuje.

Po roce 1990 došlo k útlumu zemědělství. Díky dotační politice České republiky a Evropské unie přibývají na úkor stagnující orné půdy plochy trvalých travních porostů, které začínají být díky dotacím pro vlastníky ekonomicky výhodnější. Plocha orné půdy se zmenšila z 62 na 30 % a plocha trvalých travních porostů se zvětšila z původních 14 na aktuálních 33 %.

S tímto související nová realizace mnohých krajinotvorných programů spolu s čím dál více diskutovaným tématem potřeby akumulace a retence vody v krajině mohou mít podíl na vzniku nových malých vodní nádrží v území, na výsadbách podél polních cest a zvýšení rozptýlené zeleně v krajině. Zastoupení vodních ploch se v území zvyšuje o více než 5 ha.

Celková plocha zalesnění vzrostla z 20 na 29 %. Velká změna nastala ve vlastnictví lesů. Lesy, které byly dříve ve vlastnictví soukromém, jsou dnes převážně ve vlastnictví Lesů ČR. V souvislosti se změnou stovky let trvajících dřevoproductního hospodaření, na dnešní hospodaření integrované, se cílová druhová skladba lesů pozvolna mění ze smrkové monokultury na lesy smíšené a dochází k žádoucí druhové, věkové a prostorové diverzifikaci lesa. Tento fakt vytváří vhodné předpoklady pro trvale udržitelné hospodaření v krajině.



## 6. Závěr

Studiem problematiky půdní držby a využití ploch v katastrálním území Roupov jsem došla k názoru, že dané území bylo po staletí člověkem obhospodařováno citlivě a s ohledem na přírodní podmínky. I přes pozemkové reformy, konfiskace a přerozdělování majetků, zůstala v mnoha případech půda po generace v majetku jedné rodiny a byl zachován po generace upevňovaný pozitivní vztah k půdě.

Z analýzy jednotlivých podkladů bylo zjištěno, že hlavním trendem ve vývoji využití území je pokles zastoupení orné půdy. Tento pokles je na úkor nárůstu trvalých travních porostů, lesů a zastavěných ploch. V současné době došlo v území k vyrovnání ploch trvalých travních porostů (33 %), orné půdy (30 %) a lesů (29 %) a nastala zde určitá zemědělská harmonie. V území je i díky proběhlé pozemkové úpravě, dosaženo ekologicky stabilní a esteticky vyvážené krajiny.

Ráda bych však upozornila na hrozící nebezpečí zanedbání údržby lučních porostů, či nebezpečí opouštění větší rozlohy orné půdy a její následovné zarůstání ruderálními společenstvy. Je stále nutné chránit krajinný ráz před činnostmi snižujícími jeho estetickou a přírodní hodnotu. Zásahy do krajiny, ať už vlastnické, či hospodářské, je nutné provádět s ohledem na zachování významných krajinných prvků a rovněž s ohledem na trvale udržitelný způsob hospodaření.

## 7. Seznam obrázků, grafů a tabulek

*Obr. č. 1 – Zeměměřič za měřickým stolkem*

*Obr. č. 2 – Indikační skica obce Roupov*

*Obr. č. 3 – Císařský otisk obce Roupov*

*Obr. č. 4 – Umístění zvoleného katastrálního území*

*Obr. č. 5 – Legenda císařských otisků*

*Obr. č. 6 – Historické využití území v k.ú. Roupov*

*Obr. č. 7 – Historické využití území – zjednodušený land use*

*Obr. č. 8 – Současné využití území v k.ú. Roupov*

*Obr. č. 9 – Historická půdní držba v k.ú. Roupov*

*Obr. č. 10 – Současná půdní držba v k.ú. Roupov*

*Graf č. 1 – Vývoj land use v ČR po roce 2000*

*Graf č. 2 – Land use v ČR v roce 2016*

*Graf č. 3 – Historické využití území*

*Graf č. 4 – Současné využití území*

*Graf č. 5 – Porovnání vývoje využití území v k.ú. Roupov v letech 1837–2018*

*Graf č. 6 – Porovnání vývoje využití území) v k.ú. Batelov v letech 1836–2009*

*Graf č. 7 – Porovnání vývoje využití území v ČR v letech 1845–2016*

*Graf č. 8 – Porovnání změn využití území ve vybraných lokalitách a v ČR.*

*Graf č. 9 – Historické půdní vlastnictví*

*Graf č. 10 – Současné půdní vlastnictví*

*Tab. č. 1 – Systém převodu jednotlivých kategorií pro vymezené území*

*Tab. č. 2 – Historické využití území*

*Tab. č. 3 – Současné využití území*

*Tab. č. 4 – Procentuální změny v kategoriích využití území ve vybraných lokalitách  
a v ČR.*

*Tab. č. 5 – Historická půdní držba v k.ú. Roupov*

*Tab. č. 6 – Současná půdní držba v k.ú. Roupov*

*Tab. č. 7 – Porovnání půdní držby*

## 8. Přehled použitých zdrojů a literatury

### 8.1 Literární zdroje

- [1] ABRAHAMS, Ray. *After socialism: land reform and social changes in Eastern Europe*. Oxford: Berghahn Books, 1996. 232 s. ISBN 157181910X.
- [2] BĚLINA, Pavel. *České země a habsburský absolutismus ve druhé polovině 18. a na počátku 19. století*. 1 vyd. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1993. 66 s. ISBN 80-0426118-3.
- [3] BIČÍK, Ivan. *Půdní fond ČR a směry jeho využití*. In: Metodika dlouhodobých změn využití ploch v ČR. Praha: Výzkumný ústav zemědělské ekonomiky, 1997. 177-180 s.
- [4] BIČÍK, I., JELEČEK, L., KABRDA, J., KUPKOVÁ, L., LIPSKÝ, Z., MAREŠ, P., ŠEFRNA, L., ŠTYCH, P., WINKLEROVÁ, J. *Vývoj využití ploch v Česku*. 1. vydání. Praha: Česká geografická společnost, 2010. 250 s. ISBN 978-80-904521-3-8.
- [5] BIČÍK, Ivan a Leoš JELEČEK. *Land use and landscape changes in Czechia During the period of transition 1990-2007*. In: Geografie – Sborník ČGS. 2009, 114(4): 263-281 s.
- [6] BIČÍK, Ivan a Leoš JELEČEK. *Political events factoring into land use changes in the 20th century*. In: Himiyama Y., Milanova E. V., Bičík I. (eds): Understanding land-use and land cover change in global and regional context. Chapter 11. New Delhi (USA), Oxford and IBH Publishing, 2005, 165-186 s.
- [7] BIČÍK, Ivan a Lucie KRUPKOVÁ. *Land use development in the Czech Republic and possibilities of generalization and modelling*. In: Dostál P, Langhammer J (eds) Modeling natural environment and society. Prague, 2007, 179-204 s.
- [8] BOGUSZAK, František a Jan CÍSAŘ. *Mapování a měření českých zemí od poloviny 18. století do začátku 20. století. Vývoj mapového zobrazení území Československé socialistické republiky*. 3. vydání. Praha: Ústřední správa geodézie a kartografie, 1961. 80 s.
- [9] BOHÁČKOVÁ, I., HRABÁNKOVÁ, M., ŘEHOŘ, P., SVATOŠOVÁ, L. *Rozvoj lidských zdrojů ve venkovském prostoru*. České Budějovice: Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, 2007. 192 s. ISBN 80-86284-66-2.

- [10] BUMBA, Jan. *České katastry od 11. do 21. století*. 1. vydání. Praha: Grada publishing a.s., 2007. 192 s. ISBN 978-80-247-2318-1.
- [11] CAFOUREK, Petr. *Stabilní katastr českých zemí a jeho měřické operáty. CD Zeměměřictví a katastr III. 2001/2002*. Zdiby: VÚGTK, 2001.
- [12] CÍLEK, V., DRESLEROVÁ, D., HÁJEK, P., SÁDLO, J. *Krajina a revoluce. Významné přelomy ve vývoji kulturní krajiny Českých zemí*. 2. vydání. Praha: Malá skála, 2005. 248 s. ISBN 80-86776-02-6.
- [13] EBEL, Martin. *Stabilní katastr a jeho využití pro dějiny staveb*. In: *Dějiny staveb*. Plzeň: Klub Augusta Sedláčka, 2004. 5-14 s.
- [14] FÁBRY, Valér a Jaroslav DROBNÍK. *Vlastnictví a užívání půdy a pozemková správa*. Praha: Academia, 1983. 470 s.
- [15] HÁJEK, Pavel. *Jde pevně kupředu naše zem. Krajina našich zemí v období socialismu 1948-1989*. Praha: Malá skála, 2008. 161 s. ISBN 978-80-86776-07-1.
- [16] KABRDA, J., BIČÍK, I., ŠEFRNA, L. *Soils and long-term changes of land use in the Czechia*. *Geografický časopis*. 2006, 58: 279-301 s.
- [17] KLUNDERT, van de A. F., DIETVORST, A., OS, J. van. *Back to the Future*. Wageningen University: Ministry of Housing, 1994. 55 s.
- [18] KOZÁK, Josef a Jan NĚMEČEK. *Atlas půd České republiky*. 2. vyd. Praha: ČZU Praha, 2009. 150 s. ISBN 978-80-213-2008-6.
- [19] KUBA, Bohumil a Květa OLIVOVÁ. *Katastr nemovitostí České republiky*. 8. aktualizace vyd. dle právního stavu k 1. 5. 2004. Praha: Linde Praha a.s., 2004. 440 s. ISBN 80-7201-468-4.
- [20] KUBAČÁK, Antonín. *Dějiny zemědělství v Českých zemích II. díl 1900-1989*. Praha: Ministerstvo zemědělství ČR, 1995. 254 s. ISBN 80-7084-134-6.
- [21] LATRUFFE, Laure a Piet LAURENT. *Does Land Fragmentation Affect Farm Performance? A Case Study from Brittany (April 26, 2013)*. Factor Markets Working Paper No. 40, 2013. ISBN 978-94-6138-304-4.
- [22] LEXOVÁ, Jaroslava. *Územní plán obce Roupov*. Plzeň: Architektonické studio Klatovská tř. č. 16, 2016. 33 s.
- [23] LIPSKÝ, Zdeněk. *Land use and landscape structure changes from the point of view of landscape ecology*. In: Boltížiar, M. (Ed.) *Implementation*

of landscape ecology in new and changing conditions. Nitra: Institute of Landscape Ecology, Slovak Academy of Sciences, 2008. 225-230 s.

[24] LIPSKÝ, Zdeněk. *Sledování změn v kulturní krajině*. Kostelec nad Černými Lesy: Lesnická práce, s.r.o., 2000. 71 s. ISBN 80-213-0643-2.

[25] LÖW, Jiří a Igor MÍCHAL. *Krajinný ráz*. 1. vyd. Kostelec nad černými lesy: Lesnická práce, 2003. 552 s. ISBN 80-86386-27-9.

[26] MARKOVÁ, Michaela. *Historická analýza vývoje land-use ve vybraném území*. České Budějovice, 2012. Diplomová práce. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích. Fakulta zemědělská. Vedoucí práce Monika KOUPILOVÁ.

[27] MERTL, J., MYŠKOVÁ, T., PERNICOVÁ H., POKORNÝ, J., PONOCNÁ, T., ROLLEROVÁ, M., VLČKOVÁ, V. *Zpráva o životním prostředí ČR 2016*. Praha: Ministerstvo životního prostředí, 2017. ISBN 978-80-87770-29-0.

[28] NĚMEC, Jiří. *Pozemkové právo a trh půdy v České republice*. Praha: Výzkumný ústav zemědělské ekonomiky, 2004. ISBN 80-86671-12-7.

[29] PEČENKA, Jiří. *Hlavní příčiny změn ve využívání krajiny v rozdílných zemědělských výrobních oblastech Jihočeského kraje*. České Budějovice, 2017. Disertační práce. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích. Fakulta zemědělská. Vedoucí práce Pavel ONDR.

[30] PEKÁREK, Milan a Ivana PRŮCHOVÁ. *Pozemkové právo*. 2. vydání. Brno: Masarykova univerzita, 2003. 400 s. ISBN 80-210-3238-3.

[31] PEŠL, Ivan. *Katastr nemovitostí v České republice, jeho historie a další předpokládaný vývoj. CD Zeměměřičství a katastr III. 2001/2002*. Zdiby: VÚGTK, 2001.

[32] SEMOTANOVÁ, Eva. *Historická geografie českých zemí*. Praha: Historický ústav AVČR, 1998. 293 s. ISBN 80-85268-73-6.

[33] SKLENIČKA, Petr. *Koncepce ochrany přírody a krajiny v Plzeňském kraji*. Praha: Nakladatelství Naděžda Skleničková, 2004. 90 s. ISBN 80-903206-4-3.

[34] SKLENIČKA, Petr. *Temporal changes in pattern of one agricultural Bohemian landscape during the period 1938-1998*. Ekologia Bratislava, 2002, 21: 181-191 s.

[35] SKLENIČKA, Petr. *Základy krajinného plánování*. 2. vydání. Praha: Naděžda Skleničková, 2003. 321 s. ISBN 80-903206-1-9.

- [36] SKLENIČKA, P., JANOVSKÁ, V., ŠÁLEK, M., MOLNAROVÁ, K., J. *The Farmland Rental Paradox: Extreme land ownership fragmentation as a new form of land degradation*. Land Use Policy, 2014, 38: 587-593 s.
- [37] SKLENIČKA, P., HLADÍK, J., STŘELEČEK, F., KOTTOVÁ, B., LOSOSOVÁ, J., ČÍHAL, L., ŠÁLEK, M. *Historical, environmental and socio-economic driving forces on land ownership fragmentation, the land consolidation effect and the project costs*. Agricultural Economics, 2009, 55: 571-582 s.
- [38] SKLENIČKA Petr a Miroslav ŠÁLEK. *Ownership and soil quality as sources of agricultural land fragmentation in highly fragmented ownership patterns*. Landscape Ecology, 2008, 71: 109-115 s.
- [39] SOUČEK, Josef. *Praktický průvodce pozemkovou knihou*. CD Zeměměřictví a katastr III. 2001/2002. Zdíby: VÚGTK, 2001.
- [40] ŠKODOVÁ, Petra. *Hnací síly způsobující změnu land use v České republice*. České Budějovice, 2015. Bakalářská práce. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích. Fakulta zemědělská. Vedoucí práce Jana MORAVCOVÁ.
- [41] TOLASZ, Radim. *Atlas podnebí Česka*. Praha: Český hydrometeorologický ústav, 2007. 255 s. ISBN 978-80-86690-26-1.
- [42] VLIET, van J., GROOT, de H. L. F., RIETVELD, P., VERBURG, P. H. *Manifestations and underlying drivers of agricultural land use change in Europe*. Landscape and Urban Planning, 2015, 133: 24–36 s.
- [43] ZEMAN, Karel. *Vývoj vlastnictví k půdě a souvisejících předpisů na území ČR od roku 1918 do současnosti*. 1. vyd. Praha: Oeconomica, 2013. 316 s. ISBN 978-80-245-1915-9.

## 8.2 Elektronické zdroje

- [44] Archivní mapy ČÚZK. [cit. 2018-03-08] Dostupné z: <http://archivnimapy.cuzk.cz/>.
- [45] Česká geologická služba. [cit. 2018-02-22] Dostupné z: <http://www.geology.cz/extranet/mapy/mapy-online/wms>.
- [46] Geologické a geovědní mapy. [cit. 2018-02-22] Dostupné z: <http://www.geologicke-mapy.cz/>.
- [47] Geoportál ČÚZK. [cit. 2018-01-01] Dostupné z: <http://geoportal.cuzk.cz/>.
- [48] Mapový aplikační server Marushka®. [cit. 2018-01-01] Dostupné z: <http://sgi.nahlizenidokn.cuzk.cz/marushka/>.
- [49] Nahlížení do katastru nemovitostí ČÚZK. [cit. 2018-01-01] Dostupné z: <http://nahliznidokn.cuzk.cz/>.
- [50] Oficiální stránky obce Roupov. [cit. 2018-02-20] Dostupné z: <http://www.obec-roupov.cz/>.
- [51] Portál ministerstva zemědělství – eAGRI. [cit. 2018-02-20] Dostupné z: <http://eagri.cz/public/app/eagriapp/PU/Prehled/>.
- [52] Silniční a dálniční síť ČR (veřejná aplikace). [cit. 2018-01-26] Dostupné z: <https://geoportal.rsd.cz/webappbuilder/apps/7/>.
- [53] Veřejní registr půdy – LPIS – eAGRI. [cit. 2018-01-26] Dostupné z: <http://eagri.cz/public/app/lpisext/lpis/verejny2/plpis/>.
- [54] Databáze LUCC PřF UK Praha [cit. 2018-04-12] Dostupné z: <http://web.natur.cuni.cz/ksgrrsek/lucc/>.